

VINERI 14 DECEMBRIE 2001 • ANUL LI NR. 50

FOAIA

FONDATÎN 1951 40 ANI

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

În liniștea sărbătorilor
de Crăciun la Chitighaz

O adevărată atmosferă de Crăciun

„Avem ce învăța și avem de la cine învăța”

CALENDAR ORTODOX

- 17 decembrie, luni – Sf. Prooroc Daniel și Sfinții trei tineri: Anania, Azaria și Misail.
 18 decembrie, marți – Sf. Mc. Sebastian și Zoe; Sf. Modest, arhiepiscopul Ierusalimului; + Cuv. Daniil Sihastrul.
 19 decembrie, miercuri – Sf. Mc. Bonifatie; Cuv. Grichentie; Sf. Aglaia.
 20 decembrie, joi – Înaintepăznuirea Nașterii după trup a Domnului; Sf. Sfințit Mc. Ignatie Teoforul.
 21 decembrie, vineri – Sf. Mc. Iuliana cea din Nicomidia și Sf. Mc. Temistocle.
 22 decembrie, sâmbătă – Sf. Mare Mc. Anastasia; Sf. Mc. Hrisogon și Teodota.
 23 decembrie, duminică – Sf. 10 Mucenici din Creta; Cuv. Pavel și Naum. Duminica dinaintea Nașterii Domnului (a Sfinților Părinți după trup ai Domnului; Genealogia Mântuitorului).

AGENDĂ

17 decembrie

1843 – s-a născut *Regina Elisabeta* a României (Carmen Sylva).
 1912 – a murit savantul și omul politic liberal *Spiru Haret*.

18 decembrie

1856 – s-a născut *Joseph John Thomson*, distins cu Premiul Nobel pentru chimie în 1906.

20 decembrie

1837 – la București apare primul cotidian românesc, intitulat „România”, sub redacția lui Florian Aaron și Gheorghe Hill.
 1989 – la *Timișoara*, centrul orașului este ocupat de coloane impresionante de muncitori. În Piața Operei, o sută de mii de manifestanți demonstrează împotriva regimului.
 1997 – Miniștrii Apărării din România și Ungaria au semnat, la Băile Felix, acordul bilateral în domeniul transporturilor militare, care reglementa transporturile rutiere și pe cale ferată dinte cele două părți.

21 decembrie

1375 – s-a stins din viață poetul italian *Giovanni Boccaccio*. Este cunoscut pentru poveștile luate din folclor și adunate sub titlul „Decameron”.
 1883 – a apărut volumul „*Poesii*” de Mihai Eminescu, cu o prefață semnată de Titu Maiorescu, singurul tipărit în timpul vieții autorului.
 1956 – a murit poetul *Nicolae Labiș*.

22 decembrie

1858 – s-a născut *Giacomo Puccini*, compozitor italian.
 1889 – s-a născut *Nichifor Crainic* (Ion Dobre), scriitor, publicist și eseist, directorul revistei „Gîndirea”.
 1927 – A fost înființată *Societatea de Difuziune Radiofonică din România* (ulterior, Societatea Română de Radiodifuziune).
 1989 – A fost deschisă *Poarta Brandenburgului*, simbolul unității germane. Imediat după aceea, au fost deschise și granițele dintre cele două state germane.

23 decembrie

1834 – a murit *Thomas Malthus*, autorul teoriei conform căreia resursele de hrană ale omenirii cresc într-un ritm inferior creșterii demografice.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Secvențe de la serbarea ecumenică de Crăciun de la Chitighaz

Consiliul Europei cere ca Ungaria să rezolve problemele ivite la alegerile autoguvernărilor minorităților

Ungaria a depus eforturi lăudabile în vederea protecției minorităților naționale, inclusiv pentru formarea sistemului de autoguvernări și învățământul minorităților. Constatarea face parte din rezoluția Comisiei de Miniștri a Consiliului Europei (CE). Ho-

tărârea adoptată la 21 noiembrie 2001 conține aprecierea CE privitoare la implementarea în Ungaria a Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale. Rezoluția conține și acele paragrafe, care au fost introduse în urma insistării delegației României

pe lângă CE. Astfel, forul suprem al Consiliului Europei cere ca Ungaria să ia măsuri eficiente pentru prevenirea situațiilor în care persoane neavizate să poată forma autoguvernări minoritare în numele grupului etnic din care nu fac parte.

-an-

Ecranul nostru: un nou succes

Cu ocazia sărbătoririi a 25 de ani de la înființarea Studiourilor Teritoriale din Pécs și Seghedin au fost conferite și câteva premii celor mai buni colaboratori ai acestor unități ale Televiziunii Maghiare. La festivitatea desfășurată la 28 noiembrie la Muzeul „Móra

Ferenc” din Seghedin, Ștefan Crâsta, redactorul emisiunilor în limba română a fost distins cu un premiu de excelență. Distincția prestigioasă i-a fost înmănată de *Mendreczky Károly*, președintele Televiziunii.

T. Boca

Primiți colinda?

Un grup de colindători din Săvîrșin vor sosi la sfîrșitul săptămînii viitoare pe meleagurile noastre. La inițiativa Direcției de Cultură și Culte din Arad, o echipă de tineri dubași

vor umbla cu colinda în localitățile Giula, Mîcherechi și Chitighaz, evocînd cele mai frumoase colinde românești în pragul sărbătorii Crăciunului.

- iova -

Înțelepciunea săptămînii

Eu dară zic: națiunea e – limba. (...) Dacă nu există națiune, nu poate să existe limbă; dar dacă nu este limbă, nu poate să fie nici națiune. Oamenii care nu posedă limbă proprie a lor diferită de a națiunilor din jurul lor, nu se pot numi națiune, ci numai adaus al acelei națiuni a cărei limbă o vorbesc dinșii. (...) Limba este totul: viața, existența sa națională și conservarea în viitor. Dar dacă limba e națiunea, – și valoarea națiunilor să măsoară după starea de cultură în care se află limba lor. Așa e!

Iosif Vulcan

Posta redacției

Dragi Cititori,
 vă anunțăm că cei care pînă la sfîrșitul anului își vor reînnoi abonamentul la săptămînalul Foaia românească pot face acest lucru încă la prețul valabil pe anul 2001. Bineînțeles, această reducere este valabilă numai în cazul abonamentelor pentru un an întreg. Totodată vă informăm că de la 1 ianuarie un număr al revistei românești va costa 60 de forinți, deci abonamentul pe un an întreg va fi 3120 de forinți.

Înainte sărbătorilor de Crăciun va apărea și almanahul Foii, *Calendarul Românesc 2002*. Publicația va ajunge înaintea sărbătorilor de Crăciun în toate localitățile populate și de români, în special la bisericile, asociațiile și magazinele locale. Prețul unui exemplar este 200 de forinți. Cei care doresc să cumpere Calendarul direct de la redacția noastră, o pot face la adresa: Giula, str. Gh. Doja nr. 8, tel.: 66/463-152 sau 66/361-789.

Eva Iova

Expoziție și concert la Budapesta

Centrul Cultural al României vă invită vineri, 14 decembrie 2001, la ora 18.00, la deschiderea expoziției de pictură contemporană aparținînd colecției particulare *Elisabeta și Gheorghe David*. Expoziția va fi vernisată de criticul de artă *Ion Șulea*.

Cu această ocazie, solista *Leontina Pop* va susține un recital de colinde și pricezne românești. Vernisajul va fi urmat de un cocktail.

- va -

De la alte popoare

Căsătoriile mixte duc la asimilare în Slovacia

În ultimii zece ani a scăzut cu aproape 47 de mii numărul ungarilor din Slovacia. Datele statistice – înregistrînd 510 de mii de unguri – au fost adunate la recensămîntul general, ținut în luna mai 2001. Scăderea numărului maghiarilor a cauzat o surprindere neplăcută, chiar consternare, în rândul liderilor comunității ungurești din țara vecină. Se întâmplă pentru prima dată în istoria mai nouă a Slovaciei, ca numărul persoanelor aparținătoare minorității maghiare să scadă sub 10% raportat la întreaga populație a țării. Cunoscutul sociolog maghiar din Slovacia *Gyurgyik László* consideră cel mai important motiv al asimilării minorității numărul tot mai mare al căsătoriilor mixte, deoarece 80% din copiii crescuți în asemenea familii se declară aparținători comunității majoritare. (după *Népszabadság*)

În atmosfera liniștită a Crăciunului

Foarte multă lume s-a adunat simbăta trecută la Căminul cultural din Chitighaz, unde s-a ținut cea de-a VI-a ediție a Zilei Culturale Ecumenice, eveniment organizat de Autogovernarea română din comună.

nouă a Căminului cultural e plină. S-a făcut vreo propagandă specială sau cum a ajuns la locuitori știrea că în această seară se va sărbători în comun Crăciunul?

— Cred că în cei șase ani de când ținem aceste întâlniri

A fost o seară frumoasă, dominată deja de atmosfera minunată a Crăciunului. Atât reprezentanții diferitelor confesiuni din Chitighaz, cât și copiii de la școlile și grădinițele locale s-au adunat în mare număr pentru a sărbători împreună Sfânta Sărbătoare a Nașterii Domnului. Una după alta au intrat pe scenă: copiii de la grădiniță, corul școlii generale maghiare, elevii școlii românești, corul de la Clubul pensionarilor „Márki Sándor”, Corul „Viva la Musica” și, în fine, Corul și Fanfara comunității baptiste.

— E o tradiție care a început cu șase ani în urmă — spune Alexandru Finna, președintele autogovernării române. — Îmi pare foarte bine că această tradiție s-a dovedit a fi viabilă. Ceea ce se vede și prin faptul că din ce în ce mai mulți vin la aceste întâlniri, în cadrul cărora sărbătorim împreună cu toate cultele din Chitighaz sfânta sărbătoare a Crăciunului.

— Într-adevăr a venit foarte multă lume. Sala aceasta

ecumenice, locuitorii le-au îndrăgit, chiar le așteaptă. Poate și prin aceasta se explică că de la un an la altul vin din ce în ce mai mulți. Apoi, vestea reușitelor din anii trecuți se răspindește și din gură-n gură. Mă bucur foarte mult că și de data aceasta au venit mulți, fiindcă programul e minunat și merită să-l vadă cât mai mulți.

— Care număr de program v-a plăcut cel mai mult?

— Ca organizator, nu pot să spun cine a fost mai bun, însă vă pot spune că mie mi-au fost dragi cei mai mici... deci copiii de la grădiniță. Dar, de fapt, toate corurile și fanfarele mi-au plăcut. A fost foarte frumos — și acest lucru m-a impresionat mai mult — când fanfara a intonat melodia „O ce veste minunată”, iar spectatorii au cântat împreună cu ea.

Acești spectatori, după ce s-a terminat programul, în unanimitate au afirmat că dintre cele șase întâlniri de până acum aceasta din urmă, din ziua de 8 decembrie, a fost cea mai reușită.

Adam Bauer

O adevărată atmosferă de Ajun

Vinerea trecută, Moș Nicolae a umblat și la Seghedin. Era și firesc. De ce să nu fi umblat tocmai pe acolo. În schimb, a umblat și în sala festivă a Institutului Pedagogic al Universității JATE, unde Catedra de Română așteptase pe Moșul într-o atmosferă cu totul neobișnuită, introdusă printr-un inspirat vers cu atmosferă specifică pentru orașul Seghedin și pentru marea sărbătoare a creștinilor, recitat de Marta Petrușan.

Serata a început prin cuvintele de deschidere, rostite de dr. Gheorghe Petrușan, șeful catedrei, care a anunțat că serbarea este și o închinare adusă marelui compozitor George Enescu. Acestor gânduri i-a corespuns și prelegerea ținută de profesoara Mihaela Bucin, care a apreciat creația marelui geniu al muzicii române.

nești. Pornind de la încărcătura etimologică și semantică a numelui Enescu, profesoara a ajuns să contureze elementele populare și culte din creația lui Enescu, accentuând marea sensibilitate și înaltele calități creative ale compozitorului. Prelegerea s-a dovedit, în acest sens, drept o bună introducere la concertul oferit de Corul „Emil Montia” de sub conducerea maestrului Gheorghe Flueraș. Numerosul public, format din studenți, profesori și nu puțini români din Seghedin a urmărit cu mare plăcere interpretarea minunată a compoziției „Flăcări și roți”, după care au urmat câteva colinde. Și acestea, la rîndul lor, au însemnat legătura organică cu următorul moment: cînd a apărut Moș

Nicolae, în carne și oase, cu barbă veritabilă, cu toiag impunător, salutîndu-i pe cei întruniți „ca la Aletea”. Nu în mod întîmplător, de vreme ce Moșul fusese tocmai acel cunoscut Gheorghe Bágy, vestitul dansator aletean, care cu cîteva zile în urmă cîștigase locul doi la un concurs de Moș Nicolae. După „evoluția” artis-

joc, împreună cu domnul consul Andrei Oancea și cu fetița unui șofer român din Seghedin, cu studenții unguri ardeleni și coriștii din Arad. Această petrecere senină a fost întreruptă de un alt „moment culminant” al serii, cînd a sosit, în trei crațițe uriașe, mămăliguța „à la Cîmpian”. Iar oaspeții cu castroanele în mină, s-au înșirat într-o coadă veselă, discutînd și comentînd specialitatea casei. Cîntecul comun a continuat și în timpul cînei. Arădenii dădeau tonul, încît la un moment dat întreaga sală fredona cîntece de Crăciun, într-o atmosferă adevărată de Ajun.

N-am mai fost pînă acum la o astfel de serbare a catedrei, nu știu cîtă mămăliguță obișnuia să facă altă dată colegul Cîmpian, precum nu știu nici cît timp obișnuiau să țină aceste festivități. Știu însă una și bună: acum oricine se putea sătura de mămăliguță cu vîrf și îndesat, i-a ajuns chiar și meșterului bucătar (ceea ce nu se întîmplă oricînd), iar de plecat, cei vreo două sute de oaspeți, doar cu greu s-au urnit s-o ia spre casă.

Edda Illyés

Noi umblăm să colindăm...

Duminică, la 16 decembrie, Corul „Pro Musica” din Giula va susține un concert de colinde în biserica ortodoxă română din Cenadul Unguresc, la vecernia care va începe la ora 15.00. Coriștii giulani vor colinda cu două zile mai tîrziu, la 18 decembrie, în Casa de cultură din Apateu, unde împreună cu Corul „Viva la Musica” din Chitighaz, Corul bisericesc din Cheresig și Corul mixt din Apateu vor vesti bucuria apropierii sărbătorilor de Crăciun. Acest concert va începe la ora 17.00.

Datorită colaborării ATRU cu Direcția de Cultură din Oradea, Corul „Viva la Musica” din Chitighaz va da un concert de colinde la Muzeul Țării Crișurilor din reședința județului Bihor în ziua de 20 decembrie, cu începere de la ora 10.00.

— iova —

Festivități de Ziua Minorităților

BICHIȘCIABA

La Primăria reședinței bichișene, în ziua de 13 decembrie s-a organizat serbarea dedicată minorităților slovacă, română și țigănească. În cadrul festivității, *Gheorghe Gros*, președintele Autoguverării Românești din Ciaba a înmînat distincția „Pentru românii din Bichișciaba” domnului *Marksteiner Béla*, cunoscutul naist, fost membru al Corului „Pro Musica” din Giula.

OROSHÁZA

Serbarea județeană consacrată Zilei Minorităților are loc în ziua de 14 decembrie, de la ora 15.00, la Primăria din Orosháza. Cuvîntul festiv va fi rostit de doamna *dr. Kósáné Kovács Magda*, președinta Comisiei Parlamentare pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte, iar distincțiile vor fi înmîinate de *dr. Jeszenszky Géza*, vicepreședintele Consiliului Județean Bichiș. La inițiativa Autoguverării pe Țară a Românilor din Ungaria, distincția „Pentru românii din județul Bichiș” îi va fi conferită domnului *Ioan Budai*, directorul Liceului N. Bălcescu din Giula. La serbarea județeană copiii școlii românești din Bătaia vor prezenta un scurt program cultural.

BUDAPESTA

La serbarea centrală din ziua de marți, 18 decembrie, ora 11.00, la festivitatea organizată în Parlament, primul ministru Orbán Viktor va înmîna distincțiile „Pentru minorități”. După cunoștința redacției noastre, nici în acest an nu va fi distinsă vreo echipă sau persoană din rîndul minorității române din Ungaria. Reamintim că la edițiile anterioare a fost distins satul Micherechi, în 1996, respectiv Echipa păstrătorilor de tradiții din Aletea, în 1997.

Cu ocazia Zilei Minorităților, marțea viitoare, la ora 13.00, la cinematograful Művész din Budapesta va avea loc primul Festival internațional al filmelor realizate de redacțiile naționalităților din țară.

- iova -

O publicație care scrie și despre români

În zilele trecute a apărut cel mai nou număr al revistei *Barátság*, cea publicație care este scrisă de către autori de naționalitate, în limba maghiară, pentru toți cititorii interesați de problemele minorităților din Ungaria. Numărul în discuție este axat mai ales pe chestiuni privind viața, existența, activitatea spirituală a rromilor. Un singur studiu cu referință românească este interviul realizat de *Tiberiu Boca* cu *Helmut Duckadam*, portarul-minune de odinioară al naționalei României.

În schimb, pe pagina de titlu, o pictură de *Ștefan Oroian*, iar pe pagina interioară, criticul de artă *Gyarmati Gabriella* din Giula semnează un studiu

competent privitor la creația artistului român, iar un sumar curriculum vitae înșiră palmaresul pictorului.

Astfel, numărul din noiembrie al revistei face totuși o serioasă referire la viața culturală românească a zilelor noastre.

E. I.

Unirea din 1918 a fost evocată și la Centrul Cultural al României de la Budapesta

S-a întâmplat pentru prima dată de la deschiderea de acum 10 ani a Centrului Cultural al României de la Budapesta, ca instituția cu o tot mai veritabilă reputație în viața spirituală maghiară să-și propună prezentarea unei teme oarecum „tabu” la noi, Unirea din 1918, sărbătoarea națională a României. Sărbătorirea inedită s-a ținut la 4 decembrie 2001.

Directoarea Centrului Cultural, doamna *Gabriela Matei*, s-a bucurat de prezența unui numeros public, dovedind un viu interes față de prelegerea profesorului universitar *dr. Vasile Vesa*, din Cluj, intitulată „România în contextul european la sfârșitul anului 1918”. Profesorul Facultății de Istorie a Universității Babeș-Bolyai a considerat Unirea din 1918 unul dintre cele mai însemnate evenimente ale istoriei poporului român. A subliniat, printre altele, importanța constituirii, în toamna anului 1918, a gărzilor consiliilor naționale în toate acele localități unde românii erau majoritari în Transilvania. Aceste consilii au asigurat ordinea publică în tim-

purile tulburi de după războiul mondial, după cum au contribuit și la organizarea adunărilor electorale din toate ținuturile populate de români pentru alegerea delegaților lor la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918 (N. r. – vezi documentul de mai jos). Directorul Institutului de Istorie al Academiei Maghiare de Științe *dr. Szász Zoltán* a vorbit despre semnificația specială a Ardealului în conștiința istorică a maghiarilor de pretutindeni, considerând, totodată, necesară discutarea faptelor istorice cu o semnificație diferită pentru un popor sau altul. Dintre faptele legate de Unirea din 1918 a remarcat că evenimentele, în urma cărora s-a introdus un sistem administrativ cu totul nou în Ardeal, s-au desfășurat fără incidente grave, fără tulburări între români și unguri, lucru care ne poate da speranțe pentru viitor. În acest context, profesorul Vesa și-a exprimat părerea de rău că unii reprezentanți ai minorității maghiare din Ardeal au îndemnat în acest an membrii comunității maghiare să

poarte banderolă neagră cu ocazia sărbătorii naționale a României. *Petru Cordoș*, ambasadorul României la Budapesta a considerat drept lucru normal ca după mai bine de 10 ani de când țara își sărbătorește Ziua națională la 1 Decembrie, să se vorbească în sfârșit și la Budapesta despre evenimentele evocate. Ambasadorul Cordoș a recunoscut sensibilitatea ungarilor privitoare la Unirea din 1918, însă a amintit totodată și de realitatea istorică conform căreia recensămintele din Ardeal, organizate fie de autoritățile austriece, fie de cele ungurești, au dovedit o preponderență românească. Cercetătorul *dr. Stelian Mândruț* din Cluj a considerat important ca și la Budapesta să se vorbească despre semnificația zilei de 1 Decembrie pentru români, deoarece numai astfel se va putea „detabuiza” dialogul normal și necesar dintre români și unguri.

La sfârșitul dialogului s-a propus ca semnificația istorică a zilei de 15 martie să fie dezbătută în anul viitor la Centrul Cultural al Ungariei de la București. -an-

Documente bățaniene

La întâlnirea de la 1 decembrie 2001 de la sediul din Giula al Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, profesorul universitar *dr. Ioan Aurel Pop* din Cluj-Napoca a prezentat documente referitoare la participarea reprezentanților românilor din *Apatcu, Bătaia, Bedeu, Cenadul Unguresc, Chitighaz, Giula, Otlaca* sau *Micherechi* la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1918. Redăm mai jos pasajul din lucrarea „1918 la români, documentele Unirii”, volumul VIII, referitor la românii din Bătaia.

„1918, noiembrie 11/24, Bătaia (cerc electoral)

PROCES-VERBAL

luat la adunarea electorală a cercului electoral Bătaia (1) din comitatul Cenad, ținută în Bătaia la 11-24 nov. 1918.

Prezident: *Simeon Comea*, Notari: *Mihai Nicoară*.

Prezidentul dă cetire ordinului venit de la Consiliul Central Național Român, prin care se ordonă alegerea urgentă a 5 delegați în Marea Adunare Națională Română, care va fi convocată în scurt timp. Constată că publicarea alegerii de azi s-a vestit de cu vreme în toate comunele din

cerc. Salută pe alegătorii prezenți și îi provoacă să numească 2 bărbați de încredere.

Se numesc de atari (vezi mai jos, n.n.) domnii *Traian Momoilă* și *Gheorghe Oroian*.

Prezidentul deschide votarea, care decurgînd în ordine, pe baza scrutinului făcut de biroul adunării se constată că unanimitatea voturilor au întrunit dnii *Dr. Romul Veliciu* din Arad, *Mihai Nicoară* din Bătaia, *Dr. Sever Miclea* din Arad, *Dr. Cornel Ardelean* din Chișineu, *Dr. Iustin Petruțiu* din Chișineu,

ca urmare prezidiul declară pe dnii: *Dr. Romul Veliciu*, *Mihai Nicoară*, *Dr. Sever*

Miclea, *Dr. Cornel Ardelean*, *Dr. Iustin Petruțiu*

aleși din partea Românilor din acest cerc cu vot universal ca delegați ai cercului electoral îndreptățiți și îndatorați a lua parte cu vot decisiv în Marea Adunare Națională Română, care se va convoca din partea Consiliului Central Național Român încă în decursul acestui an și la Adunările, cari eventual le va convoca în decursul anului următor.

Prezidiul dispune ca în urma acestei anunțări prezidiali aleșii deputați să fie prevăzuți cu credenționale, iar o parte a acestui proces verbal să se trimită imediat Consiliului Național Român (...).

D.c.m.s.

Simeon Comea prezidentul adunării electorale, *Mihai Nicoară*, notarii adunării electorale, *Ștefan Vidolman*, *Aurel Fărcaș*, *Traian Momoilă*, *Traian Lipovan*, *Gheorghe Oroian*, *Aron Baneș*, *Romulus Șutea*, bărbați de încredere din comunele cercului.”

În săptămîna trecută, la 7 decembrie am luat parte la o consfătuire organizată de Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria. Întîlnirea a fost inițiată cu scopul de a se întemeia o colaborare statornică între Institutul Pedagogic Superior „Tessedik Sámuel” din Szarvas și educatoarele din grădinițele de copii de naționalitate română. În afară de studente și educatoare de grădiniță, la consfătuire au participat și profesoare ale Școlii generale și ale Liceului „N. Bălcescu” din Giula. După deschiderea oficială din partea Autogovernării, doamna *Eva Ruja Bányai* a dat cuvîntul profesoarei *Lucreția Fluieraș*, lector de limba română la Institutul Pedagogic din Szarvas.

Doamna profesoară, ajutată de studentele ei, a prezentat un referat pe tema „*Pregătirea educatoarelor de naționalitate română în prezent și în perspectivă*”. Prelegerea a conturat activitatea instructiv-educativă și științifică depusă de catedra din Szarvas, precum și situația efectivului de studenți. Din prelegere a reieșit că Liceul românesc este aproape singurul izvor care asigură catedrei studente care știu, în general, româ-

„Avem ce învăța și avem de la cine învăța”

nește. Limbajul lor pasiv bogat este reactivat la orele de română de la Institut, la Cercul „Lucian Magdu” și la comunicările științifice în limba română, foarte frecvente în ultimii ani.

Studentele fac practică pedagogică și la grădinițele românești. Despre aceasta am aflat tocmai de la studente, care au oferit și un scurt montaj literar-muzical. Programul a început cu

colinde, cîntece, poezii, precum și numărători din literatura românilor din Ungaria. După program, studentele au mai discutat despre impresiile lor din timpul practicii pedagogice, făcînd în diferite localități cu populație românească.

Adriana Zahorán a vorbit despre impresiile adunate la grădinița din Chitighaz, unde a învățat mult de la educatoarele-mentor

de acolo. Ea a fost de părere că deși ele, studentele, au o bună pregătire teoretică, practica pedagogică este o problemă mereu actuală, pentru că profesia se învață cu adevărat doar prin exerciții, prin practica zilnică.

Anita Martin a rezumat experiența de la grădinița din Micherechi. Deși studenta are vise privitoare la menirea ei de educatoare, viitorul nu e sigur deloc – zice ea puțin îngrijorată, deși se știe că societatea are nevoie de intelectuali bine pregătiți. Condițiile din grădinița de copii din comuna românească sînt foarte bune, iar educatoarele vorbesc bine românește. Cu copilașii se poate lucra în ambele limbi. Practica următoare, la aceeași grădiniță, va fi cea mai lungă, din 8 februarie pînă în 15 martie.

Suzana Nagy e venită din România. Ea consideră că profesia se învață încetul-cu încetul, fiind atentă la educatoarele-mentor. Activitățile în două limbi sînt

foarte importante, ca atare, se declară mulțumită cu instruirea primită la Szarvas și cu practica de la Giula: „*Mi-am dat seama că avem ce învăța, și de la cine învăța.*”

Barbara Păica este din Micherechi și e studentă la fără frecvență, anul III. Ea a evidențiat importanța personalității educatoarei la o grădiniță bilingvă. De fapt, această problemă face parte din lucrarea ei de diplomă.

Participanții la consfătuire au urmărit dările de seamă ale studentelor cu mare atenție, apoi urmînd discuțiile libere. S-a discutat despre viitorul grădinițelor, despre probleme legate de profesie și s-a convenit ca și în viitor să se inițieze asemenea întîlniri măcar o dată pe an, ca educatoarele din grădinițele românești să se întîlnească. Să schimbe păreri și experiențe, să își spună problemele și împreună să caute rezolvarea. Iar problema copiilor și problema vorbirii în limba română este mereu actuală. Căci copiii sînt viitorul, iar copiii români sînt viitorul limbii române. Educatoarele și viitoarele educatoare, ajutate de părinți, pot asigura viitorul și prestigiul limbii noastre.

Tünde Cefan

Scopul principal rămîne: păstrarea și dezvoltarea identității

Între 23-25 noiembrie, la București a avut loc Forumul Intercultural „Pro Europa”, cu tema: „Comunitățile minoritare – factor de stabilitate în Europa Centrală și de Est”. La această reuniune a comunităților minoritare din România și a comunităților românești de peste hotare a luat parte și *dr. Maria Ruja* din Vác, fiind delegată de către Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria.

– *Ce părere s-a conturat acolo despre situația minorităților din Europa?*

– Aș începe cu o scurtă prezentare a Forumului Intercultural „Pro Europa”. Acesta este o inițiativă a Centrului Intercultural, care desfășoară, începînd cu 1994, o activitate susținută în direcția respectării drepturilor omului și a minorităților naționale, a instaurării unui climat de încredere reciprocă în relațiile interetnice și interconfesionale. Scopul forumului a fost asigurarea unui cadru liber de dialog pentru comunitățile etno-lingvistice și religioase din Ro-

mânia. Forumurile de pînă acum au avut o serioasă contribuție la îmbunătățirea comunicării între comunitățile etno-lingvistice și în elaborarea unor strategii publice. Ediția actuală, cea de-a IX-a a Forumului Intercultural „Pro Europa” a fost prima reuniune a liderilor comunităților minoritare din România cu liderii/reprezentanții comunităților românești de peste hotare. Am putut participa, deci, la o dezbatere deschisă, sinceră a problemelor comunităților minoritare, a relațiilor acestora cu majoritatea. Discuțiile au dovedit că toate

minoritățile naționale se confruntă cu diferite probleme. Pînă cînd problema cea mai mare a unor minorități este înființarea de catedre universitare, de facultăți, problema cea mai acută a altora este asimilarea. Deci, nu aș putea spune că s-a conturat o părere generală, uniformă, despre situația minorităților în Europa. A fost, mai degrabă, un schimb de vederi între comunitățile naționalităților din România și comunitățile românești de peste hotare.

– *Anul 2001, fiind declarat și „Anul Limbilor”, s-a vorbit și despre însemnătatea păstrării limbilor vorbite de către naționalitățile minoritare din Europa?*

– Bineînțeles, deși nu ca subiect separat. Fiindcă păstrarea și dezvoltarea identității sînt scopurile cele mai de seamă ale Centrului Intercultural al Ligii

„Pro Europa”, mereu-mereu se vorbea despre păstrarea limbii materne.

– *Ce alte comunități românești din jurul granițelor României au mai fost reprezentate?*

– În afară de mine, care am reprezentat Ungaria, la solicitarea Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, au mai participat liderii comunităților românești din Bulgaria, Iugoslavia și Ucraina.

– *S-a discutat și despre relațiile româno-maghiare?*

– Da, dar mai ales în legătură cu Legea Statutului. Pentru că acest Centru Intercultural mai are ca scop să contribuie și la prevenirea conflictelor, să semnalizeze și să analizeze fenomenele de intoleranță și exclusivism.

– *Cu cîteva zile înaintea acestei conferințe, doamna Smaranda Enache, președinta Ligii, a amintit într-un in-*

terviu acordat postului Radio Kossuth că în Europa Unită toată lumea va considera drept capitală Bruxelles-ul, „iar capitalele fostelor state naționale, adică capitalele noastre tradiționale, vor deveni capitale ale națiunilor noastre culturale și lingvistice, ceea ce, evident, atît în cazul românilor, cît și în cel al maghiarilor sau altor națiuni, depășesc granițele tradiționale din secolele XIX-XX.” Cred că este o părere care, într-un fel, îi atinge și pe românii din Ungaria...

– Cu adevărat, doamna Smaranda Enache are o viziune foarte clară despre Europa Unită. Iar noi, românii din Ungaria, trebuie să depunem mari eforturi pentru a ne păstra și dezvolta identitatea, căci numai așa vom contribui la viziunea: „Unitate în diversitate”.

- iova -

Cu aceste cuvinte pot caracteriza și aprecia vizita fraților noștri veniți din Arad în Biserica Baptistă din Chitighaz. Cred că a fost îndrumarea Duhului când au hotărât să vină la frații români din Ungaria.

În fruntea grupului a venit pastorul *Cristian Bărbosu*, și precum a reieșit din cuvântul lui de salut din introducere, dînsul nu este de prima dată în Chitighaz. În timpul copilăriei și anilor lui de tinerețe, de multe ori a petrecut zile frumoase între cei din familia fratelui Petre Mocan. Toate aceste amintiri ne-au ajutat ca să petrecem această după-masă într-o atmosferă familială.

Ce a însemnat pentru noi, această vizită? Considerăm ca un dar din partea lui Dumnezeu că i-a folosit pe frații noștri, pe servii lui din neamul nostru să ne încurajeze pentru o viață cât mai credincioasă. Corul a cîntat minunat, a fost apreciat extraordinar mai ales de generația mai în vîrstă. Dar și tineretul a fost uimit cît de dinamic au cîntat coriștii. Am auzit și cîteva poezii creștine, recitate cu

entuziasm. Rugăciunile fierbinți ne-au încălzit și ne-au ridicat din obișnuință. Rîvna lor de rugăciune și slujire ne-au provocat la o viață creștină „clocotitoare”. (Apc. 3:15,16).

Fratele pastor a rostit cuvîntul lui Dumnezeu despre rolul și importanța rugăciunii în credință. Folosind povestirea unui tînăr care s-a îndreptat spre Dumnezeu și predîndu-și viața lui în mîna Lui,

a plecat ca misionar într-o comunitate primitivă. Aici s-a îmbolnăvit de un virus foarte periculos. Toată adunarea și mulți creștini s-au rugat pentru el. Dumnezeu a avut alt plan cu viața lui. Și a murit. Oare Dumnezeu nu ascultă rugăciunile? Ba da, însă El face acest lucru în alt chip, nu după gîndul omului. La sfîrșit pîrinții, atei s-au întors la Dumnezeu.

Ca bază a fost folosit

textul din Epistola către Evrei capitolul 11. Acest capitol ne vorbește despre credință și despre eroii credinței. Am văzut viața acestora de la începutul istoriei omenirii și pînă la zilele de azi. Am auzit despre credința patriarhilor, profeților și credincioșilor atît din Vechiul Testament, cît și în Noul Testament. Ne-a atras atenția la înșirarea acestor persoane în Evrei 11, unde se află două grupuri de credincioși. De la început pînă la versetul 35 întîlnim acei oameni care au fost scăpați prin credință aici pe pămînt din anumite situații periculoase, de moarte sau din alte probleme. Iar de la versetul 36 ne întîlnim cu acei oameni, cu „alții”, care au suferit batjocori, bătăi, chinuri și moarte. „Toți aceștia „măcar” au fost lăudați pentru credința lor, totuși n-au primit cele făgăduite, pentru că Dumnezeu avea în vedere ceva mai bun pentru noi” (Evr. 11:39-40).

Am văzut viața lui Isac sau Avram, profeți ai căror rugăciuni au fost ascultate. Dar acest fapt nu s-a întîmplat de la o zi la alta. De multe ori trecea un timp mai îndelungat, pînă la împlinire. În cazul lui Isac, 20 de ani au trecut sau la Avram 25 de ani pînă cînd s-a născut Isac, copilul făgăduinței lui Dumnezeu. În predică am auzit despre profețul Isaia, despre încercările lui, și despre alți profeți. A fost evidențiat cazul lui Ștefan, care deși a murit pentru credință, modul acela a fost mărturie care naște credință în inima acelor care l-au înconjurat. Acolo aflăm pe Saul care mai tîrziu devine apostolul lui Hristos. Viața lui de rugăciune și de slujire este un exemplu neuitat în istoria credincioșilor. Dar cel

Vizita Corului Bisericii Baptiste „Maranatha” din Arad

„...Să întărești pe frații tăi.” (Luca 22:32)

mai însemnat exemplu, pildă sau model în rugăciune, este însuși Domnul nostru Isus Hristos în Ghețimani: „Tată, dacă voiești, depărtează paharul acesta de la Mine! Totuși, facă-se nu voia Mea, ci a Ta.” (Luc. 22:42). Rugăciunea este

și trebuie să fie bazată pe voia lui Dumnezeu și pe credință.

Să știm că Dumnezeu și astăzi răspunde și ne împlinește rugăciunile noastre, dar după planul și gîndul Lui.

Predica a fost o întărire în credință și ne-a îndemnat pentru o viață de credință activă și rugăciune.

În viața Bisericii, vizita fraților noștri români a fost o posibilitate pe lîngă Serviciul Divin, un dialog de îngrijire a limbii strămoșești pentru membrii bisericii, mai ales din generația mai tînă, care în cursul săptămîinii nu au ocazia de a vorbi limba mamei sau a bunicilor. Asemenea ocazii aduc și împropătare celor care vor să-și dezvolte vocabularul lor și spiritul românesc.

Vasile Bodiș

Aurică Jarcu

Meditație

*Ce sînt eu Doamne de Ți-ai dat viața pentru mine?
Ce sînt eu de-ai murit pentru ca eu să pot trăi veșnic?
Cît de mult m-ai iubit de-ai venit aici jos pe pămînt
Și-ai suferit batjocură și chin pe crucea din deal
Doar pentru că m-ai iubit atît de mult...
...Cînd mă uit la Tine văd că ai făcut TOTUL.
Ce-am făcut eu oare ca să merit jertfa Ta?
Ce-am făcut eu oare ca să mori în locul meu?
Cît de mult am făcut din ceea ce mi-ai spus să fac?
...Cînd mă uit la mine nu văd NIMIC și totuși
Tu m-ai iubit, m-ai iertat, m-ai alintat;
Și pe brațul Tău puternic m-ai luat.*

*E-atît de bine lîngă pieptul Tău
Să vină toți cei triști și goi
Chiar dacă Tu ești mare și eu mic
Căci Tu ești TOTUL, eu nimic
Prin crucea Ta noi ne-am unit
Și una sîntem amîndoi.*

Pastorul bisericii din Micherechi și-a luat rămas bun

Cu două săptămîni în urmă, la serviciul divin din după-masa de 2 decembrie, pastorul bisericii baptiste române din Micherechi, fratele *Daniel Burtic* și-a luat rămas bun de la membrii bisericii. După 4 ani de păstorie în această biserică, familia Burtic își va continua activitatea în România, fratele Burtic fiind directorul Radio Vocea Evangheliei, din Oradea. După promisiunile fostul pastor, familia va mai vizita biserica din Micherechi în timpul sărbătorilor de Crăciun.

Copii din Micherechi la Capela Ortodoxă din Budapesta

În ajunul sărbătorilor de iarnă, elevii Școlii Generale Române din Micherechi vor fi oaspeții budapestanilor. Răspunzând la invitația reprezentanței românești din sectorul VII al Budapestei, copiii vor prezenta la 16 decembrie 2001, la capela Bisericii Ortodoxe Române din strada Holló nr. 8, un program de Crăciun. Evocarea tradițiilor din bătrâni a copiilor din Micherechi va începe la ora 11.00.

-ștf-

Zorica Lațcu Teodosia

Lumină

*Cu raza, bați din veci aceeași cale,
Cum vii din nesfârșit înspre nserări
În umbra noastră faci din nou cărări,
Să Te primim cu zvon de osanale.*

*Te dăruiești, cu rodul toamnei Tale,
Doar celor care plîng în așteptări,
Aluneci lin, căzînd din zări în zări
Spre duhuri care știu să fie goale.*

*Tu treci mereu în neguri nesfârșite
Să biruiești amurgul prin Calvar
Și-n taina frumuseții negrăite,*

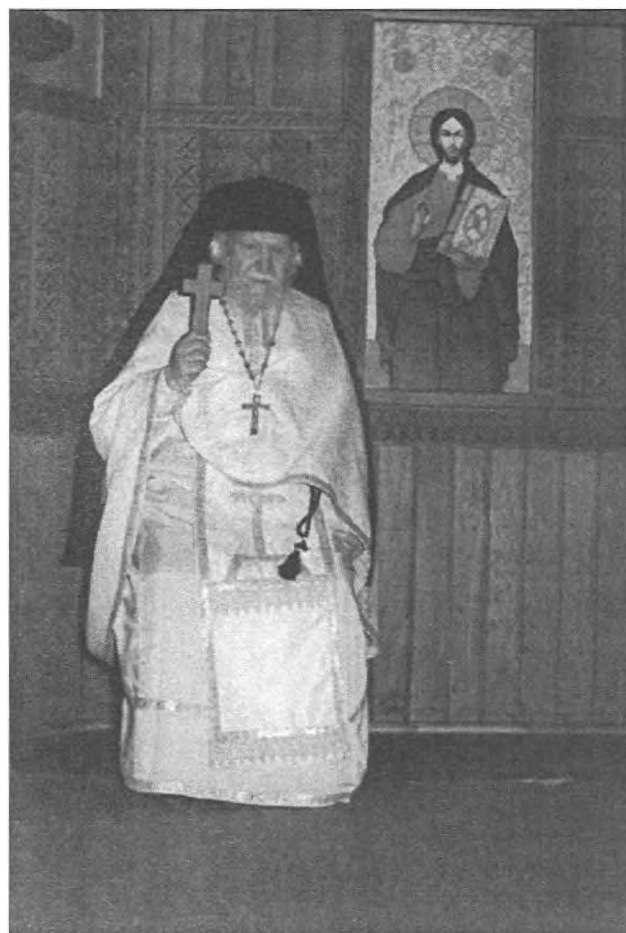
*Te naști de sus în foc de raze iar,
Ca să-mplinești minuni făgăduite,
Lumină Tu, nespul de mare har!*

Din învățăturile Părintelui Teofil Părăian Postul

La o adunare, unul din frați a zis: „Eu nu mănînc această mîncare, căci eu postesc!” Părintele îl ceartă, zicîndu-i: „Mai bine nu posteai decît să te lauzi pentru fapta aceasta!” Cînd sîntem în post și mergem la rude, cînd ne pun bucate pe masă, ce să facem?

Să spuneți că postiți și să postească și ei! Dragă, asta din *Pateric*, cu „eu postesc” era o pravilă persoană a lui, nu era o rînduială a Bisericii. Eu, de exemplu, dacă mă duc undeva și mi se pune o mîncare de dulce în post, refuz mîncarea de dulce! De ce? Pentru că și omul care îmi oferă trebuie să postească! Și acum există o rînduială precisă! Pe-atunci nu existau rînduiele precise, ci existau niște deprinderi ale unora și altora... Dacă tu te duci într-o adunare unde nu se postește și tu vrei să postești ca o chestiune a ta particulară – e una, iar dacă postești pentru că e o rînduială a Bisericii să postești – e alta. De exemplu, cînd mergem la pomeni, dacă e zi de miercuri, de vineri sau zi de post, eu nu mănînc de dulce, că oamenii bagă de seamă ce mănînci (eu, de altfel, nu mănînc nici acasă de dulce în zi de post). Și-atunci, de ce să-mi stric rînduiala cînd mă duc la o pomană! Le spun oamenilor că astăzi se mănîncă de post și-atunci oamenii se orientează, eventual îți dau ceva și mănînci, iar dacă nu-ți dau – trece, te duci acasă și mănînci ce poți mîncă. Asta-i rînduiala noastră de acum.

Eu, dacă mă duc la fratele meu sau la cineva cu care sînt apropiat, spun de la început că la noi la mănăstire postim luni (dacă-i luni și vreau să postesc, deși la postul de luni sînt puțin elastic, în sensul că, dacă sînt în afară de mănăstire, nu țin neapărat să postesc luna, pentru că postul de luni este totuși facultativ; la mănăstire, totdeauna postesc luna), dacă pot să postesc și rînduiala se poate împlini, le spun „uite, astăzi e luni, deseară vin la voi, pregătiți mîncare de post, ca să pot să postesc și luni”. Dacă nu-i anunț, pot să mănînc

și de dulce, nu-i o problemă. Sînt chestiuni care sînt precise și sînt chestiuni cu elasticitate și nu-i nici o greșală că le spun oamenilor că „azi e post și trebuie să postim”, că nu mă laud cu postul, ci vreau să împlinesc o rînduială pe care trebuie s-o împlinesc și ei.

Postul nu trebuie să rămînă o faptă izolată, ci postul trebuie să fie unit cu părăsirea păcatului. Nu postim numai de bucate, ci trebuie să postim și de păcate.

Au venit la mine la spovedit niște femei care au fost pe la Mănăstirea Sihăstria și au primit acolo canon să mănînce luna, miercuri și vinerea fără ulei, deci post deplin. Lucrul acesta l-au primit pentru că au

mîncat de dulce în post, nu știu cînd. Dar, ce se înțelege: cei care le-au dat canonul ăsta – care poate că stau toată ziua la umbră – poate că n-au săpat niciodată la cucuruz să vadă cum e să sapi fără să mănînci, fără să te hrănești. „Zamă mănînci, zamă poți!”, cum zicem noi prin Ardeal. Deci, femeile au încercat să facă ceea ce li s-a spus și, bineînțeles, n-au putut să facă. Și au venit la mine și mi-au zis: „Părinte, ce ne facem, că nu ne putem săpa cucuruzul în condițiile astea!”. Și bineînțeles că eu am fost mai larg decît cei de la Sihăstria și le-am spus: „Mîncăți cum se cade. Mîncăți cu ulei, dar mîncăți de post, totuși. După aceea vă vine puterea și vă săpați cucuruzul”.

Roma se pregătește de Crăciun cu un brad din România

Bradul de Crăciun, înalt de 25 metri și cîntărind șase tone, oferit de România Papei Ioan Paul al II-lea, a fost înălțat, luni, în Piața Sf. Petru din Roma.

Pomul de Crăciun vine din inima Transilvaniei și va fi decorat cu poleială argintie și cu o sumedenie de becuțe, în spiritul tradiției creștine. El va sta alături de ieslea uriașă datînd din secolul al XIX-lea, care dăinuiește de mai bine de douăzeci de ani sub ferestrele Casei Papale.

Suveranul Pontif va sfinți personal Pomul de Crăciun și ieslea, în ziua de 24 decembrie, cînd se va îndrepta spre bazilica Sf. Petru pentru slujba de Crăciun.

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 16 decembrie 2001

Apateu	– ora 11.00 – pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 10.00 – pr. Ilie Ciocan
Bichișciaba	– ora 9.00 – pr. Teodor Marc
Budapesta	– ora 10.00 – pr. vicar Marius Maghiaru
Catedrala	– ora 10.00 – PS Episcop Sofronie
Episcopală, Giula	pr. vicar Pavel Ardelean
Cenadul Unguresc	– ora 9.30 – pr. Aurel Becan
Chitighaz	– ora 9.30 – pr. Florin Olteanu
Crîstor	– ora 10.00 – pr. Alexandru Șereș
Giula II	– ora 8.30 – pr. Petru Pușcas
Micherechi	– ora 9.00 – pr. Ioan Bun
Peterd	– ora 10.00 – pr. Cosmin Pop
Otlaca Pustă	– ora 9.00 – pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 9.00 – pr. Origen Sabău

Programul Adunării „Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00 – program religios
Marți	ora 18.00 – oră de rugăciune

Și la copilașii de grădiniță a sosit Moș Nicolae

În fiecare an, Moș Nicolae este așteptat de copiii mici și mari, în noaptea de 5 spre 6 decembrie. El vine

pe neașteptate în casele familiilor, unde copiii și-au curățat pantofii, cizmulițele cu mare atenție și le-au pus în ferestre sau la uși. Tradiția cadourilor puse în ghețuțe își are originea în legende legate de viața Sfântului Nicolae, cunoscut ca binefăcător al celor săraci.

La școli și la grădinițe, Moșul apare de obicei în cursul zilei. Așa s-a întâmplat și la Grădinița din strada Galamb din Giula, când la 5 decembrie, înainte de masă la ora zece, a sosit Moș Nicolae, fiind așteptat cu mari emoții și bucurie, cu poezii și cîntece. Copiii de la grupa românească, bineînțeles s-au pregătit cu poezii și cîntece în limba română.

După sărbătoarea dedicată lui Moș Nicolae, am întrebât-o pe doamna Cornelia Taga Mihăescu, conducătoarea grădiniței, cum au

te, ca să învețe aceste poezii și cîntece. Împreună cu celelalte educatoare le povestim despre viața lui Moș

părinților ce dorințe au avut copilașii lor.

— De unde a venit Moș Nicolae în mijlocul copiilor?

— La grădinița noastră a venit un Moș din Italia, deci a vorbit în limba italiană. Aceasta a fost o surpriză și pentru noi. Dar împreună cu el a sosit și soția lui, care a tradus toate cele spuse. Moș Nicolae a venit pe neașteptate, pentru că e în stare să apară oriunde și oricînd, nu se știe niciodată înainte. Fiecare copil a primit un săculeț cu ciocolată, bomboane și dulciuri. Așadar, ziua aceasta a fost o adevărată zi de sărbătoare în grădinița noastră.

— Cei mai mici, din grupa românească, învață poezii, cîntece, povești atît în limba maghiară, cît și în limba română. Cum este primită limba română de copiii care nu o înțeleg?

ță. Aceste desene le adunăm într-un plic mai mare, care este adresat lui Moș Nicolae, iar grupa însoțită de educatoare se duce la poștă, unde se cumpără tim-

— Este primită foarte bine, pentru copii este obișnuit că există și o altă limbă. Ei o ascultă cu mare atenție, deoarece pentru ei este foarte interesant.

— Majoritatea acestor copii provin din căsătorii mixte. Poate acasă nu vorbesc românește... Nu este greu pentru ei să învețe și să vorbească în limba română?

— Este greu atît pentru copilași, cît și pentru educatoare, dar cu metodele folosite de noi și nu în ultimul rînd cu dragostea față de ei, cred că merită să ne ocupăm cu acești copilași. Cei mai mulți părinți doresc ca copilul lor să învețe limba, dar ei acasă nu fac eforturi prea mari să vorbească, să le povestească în limba mamei lor. Dar sper, cu timpul ne vom da seama ce trebuie să facem pentru a avea succese mai mari.

M. Rocsin

Spune-mi cînd telefonezi, ca să-ți spun cine ești!

Proverbul parafrizat în titlu are forma originală:

Spune-mi cu cine te-nsoțești, ca să-ți spun cine ești! Pe bună dreptate putem afirma că cel mai fidel însoțitor al multora dintre semenii noștri este azi telefonul mobil. Cei care sînt nevoiți să călătorească zilnic cu mijloacele de transport spre școală ori spre locul de muncă, sînt atacați în fiecare moment de „poluarea sonică” stresantă care începe cu acorduri ale melodiilor la modă. În tren sau în autobuz, avem ocazia să aflăm cele mai felurite informații despre cei din jurul nostru, informații care nu ne interesează, dar sîntem obligați să le ascultăm și fără voia noastră. Deși telefonul este un intermediar prin care oamenii ar trebui să comunice, el a devenit un fel de închisoare a dialogului, micșorînd considerabil contactul personal între oameni, încălcînd legile conviețuirii liniștite și ale secretului personal. Telefonul mobil a încetat să mai fie un lux, e la îndemîna oricui, indiferent de vîrstă ori profesie. De aceea, folosirea lui trebuie să cunoască unele norme de comportament obligatorii pentru viața socială, din respectul pe care îl datorăm celorlalți.

● Nu e permisă folosirea telefonului mobil în timpul spectacolelor, la teatru, la cinematograful, la concerte; unele școli (în Statele Unite chiar) au interzis cu desăvîrșire folosirea telefonului în spațiul instituției; în orice caz, în timpul orelor de curs telefonatul e mai mult decît nepoliticos, atît din partea

elevilor, cît și din partea profesorilor.

● Dacă stăm de vorbă cu cineva, persoana respectivă așteaptă să-i acorde atenția cuvenită. O discuție întreruptă de „cîntecul” telefonului este umilitoare pentru cei din jur. Dacă așteptăm o chemare importantă, avem obligația să anunțăm din timp acest lucru.

● Problemele noastre personale nu-i privesc pe cei din jur. În tren, în autobuz, în locurile aglomerate, e profund necuvincios să discuți cu voce tare, minute întregi despre „ce-a făcut pisica ieri seară”, „ce bluză faină mi-am cumpărat de la mini-bizi” ori să bîrfești o persoană care nu e de față. În avion, dar și în spitale, în special în secția *terapie intensivă* e interzisă folosirea aparatului telefonic celular.

● Telefonul nu este un simbol al statutului social, ci un obiect practic. A încetat să fie o marcă a stării economice, iar nivelul de cultură al individului nu depinde de marca telefonului său.

● Ori de cîte ori intenționezi să folosești telefonul în locuri aglomerate, gîndește-te că cineva din jurul tău poate fi un bolnav cardiac a cărui inimă funcționează cu un *pace-maker* și căruia îi poți aduce mari neplăceri!

● În timp ce ești la volan, vorbitul la telefon poate provoca accidente. Nici amenda nu e prea ieftină!

● Ți-ai cumpărat un telefon pentru a fi mai liber: nu deveni sclavul lui, nu-i determină pe cei din jur să spună: „Asta n-a avut telefon mobil în cei șapte ani de-acasă!”

Personaje literare

În cele de mai jos sînt enumerate cîte trei personaje din cîte o operă de I. Slavici, I. L. Caragiale, L. Rebreanu. Scrieți titlul operelor.

a) Huțu, profesorul Wondracek, seica Lenca

b) tanti Mița, mamița, mam'mare

c) primul-procuror Grecescu, maiorul Tanăsescu, prefectul Baloleanu

Dezlegare:

a) Budulea Taichii, b) Domnul Goe, c) Răscala

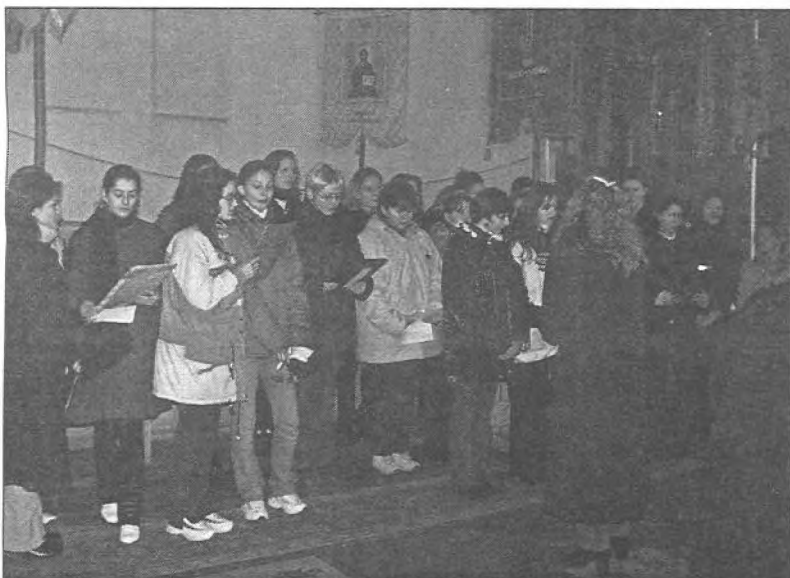

fost pregătiți copiii, ce tradiții se leagă de această zi în grădinița lor?

— Pe copii îi pregătim cu mai multe săptămîni înain-

brul. Astfel, în mod sigur ajung dorințele, cererile copiilor unde trebuie. Pentru ei acest lucru înseamnă foarte mult. Iar noi le suflăm

SĂRBĂTORIREA SFÎNTULUI NICOLAE LA GIULA

Catedrala ortodoxă cu hramul Sfântul Nicolae și în acest an i-a așteptat la Sfânta Liturghie din 6 decembrie toți copilașii români din Giula. Au și venit la acest moment de sărbătoare copiii de la grădinița și de la școala românească. La slujba oficiată de părintele vicar *Pavel Ardelean*, elevii Liceului N. Bălcescu au cântat colinde tradiționale. La sfârșitul serbării, preoții au împărțit copiilor mici cadouri, colivă și ico-nițe.

R. R.

Spectacole de teatru pentru copii

În zilele de 20-21 decembrie se va afla într-un turneu în localitățile noastre o trupă de teatru de copii. Micii actori din trupa „La steaua” din București vor da spectacole joi, de la ora 10.00 pentru școlarii și preșcolari din Bedeu, iar după-masă, de la ora 15.00 pentru elevii din Micherechi. Vineri înainte de masă, când la Giula va avea loc întâlnirea teatrelor de amatori ale tineretului nostru din Chitighaz, Micherechi, Bedeu și Giula, copiii din București vor fi a cincea echipă care va urca pe scena Centrului Cultural Român. Turneul trupei „La steaua” este inițiativa comună a Direcției de Cultură a județului Arad și a Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria.

- va -

În sfârșit, decizie asupra burselor pentru studenți

După câteva săptămâni de amânare a hotărârii despre bursele acordate studenților de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice”, la 6 decembrie s-a luat decizia. După informațiile primite de la domnul *Gheorghe Marc*, reprezentantul AȚRU în Fundația Publică, am aflat că în anul acesta 44 de studenți și-au înaintat dosarul. Dintre aceștia, 22 de tineri au obținut bursă pentru anul universitar 2001/2002. Selectarea bursierilor s-a făcut în primul rând după media la studii și după activitatea lor depusă în comunitatea românilor din Ungaria.

Au primit bursă:

1. Mariana Ardelean	12. Andreea Mureșan
2. Mihai Ardelean	13. Boglárka Málik
3. Teodor Bányai	14. Ana Agneta Navratil
4. Toma Bordaș	15. Nicolae Ioan Negrea
5. Adriana Avramuț	16. Mihai Oros
6. Gheorghe Avramuț	17. Marta Lidia Petrușan
7. Victoria Cozma	18. Lazăr Romulus Poștaș
8. Erica Nora Cserhádi	19. Gyöngyi Monica Ruja
9. Zsolt Cserhádi	20. Rita Ruja
10. Mariana Adriana Csótya	21. Csaba Sabău
11. Erica Anikó Covaci	22. Renata Santău

Mesaj lui Moș Crăciun

Ajun de Crăciun. Ionel scrie o scrisoare către Moșu:

„*Dragă Moș Crăciun, eu sînt Ionel și te rog să-mi trimiți cadou un calculator, pâine cu roți și o ciocolată. Te rog mult!*” Și o pune în cutia de poștă...

La poștă, scrisoarea cade în mîinile unor funcționare mi-loase, care, deși nu-l cunosc pe băiețel, ca să nu rămînă Ionel dezamăgit de Crăciun, pun bănuț lîngă bănuț și îi cumpără calculator și role, dar... nu mai ajung banii și pentru ciocolată.

A doua zi de Crăciun. Scrisoare pentru Moșu:

„*Dragă Moșule. Mulțumesc că mi-*

ai trimis calculator și role. Știu că mi-ai trimis și ciocolată, dar proastele astea de la poștă mi-or furat-o.

Cu drag Ionel”

Ultima fază a vieții omului este moartea. Omul simplu concepe moartea ca pe un lucru firesc, însemnând o despărțire definitivă a celor rămași în viață de cel răposat. Oamenii mai bătrâni s-au pregătit din timp pentru moarte, își pregăteau dinainte hainele cu care vroiau să fie înmormântați: „hane de moarte” „lipideu

gătit pentru lumea cealaltă, mortul era spălat, ca să ajungă în lumea cealaltă așa de curat precum a fost pe timpul botezului. Apoi era

individuală, într-un stil propriu. Prin ritm și prin formă bocetele au diferit unele de altele. Dar existau anumite legături de cuvinte pe care le foloseau toate bocitoarele, dar alte trăsături comune nu prea pot fi combinate în bocete. După o datină veche, mortul trebuia bocit într-una de dimineață pînă la asfințit, ca sufletul răposatului să fie însoțit de aceste jelanii în timp ce zboară în Lumea de Dincolo. La priveghiul mortului participau rudele, femeile și bărbații din vecini. După ce se bătea clopotul, oamenii se întrebau unul pe altul, cine a murit. Seara, după asfințitul soarelui, oamenii se strîng la casa mortului la priveghi. Paza mortului, supravegherea lui se trage atît din teamă, cît și din respectul față de mort și datorită credinței în viața de apoi. La casa mortului oamenii salută în felul următor: „Dumnezeu să-l (s-o) ierte și-l (și-o) hodiească!”. La priveghi, bărbații stau de vorbă, citeodată joacă cărți, dar ei nu plîng. Pînă cînd mortul se afla pe catafalc, în casă era interzis să se aprindă focul, să se spele, să se gătească. De obicei într-a treia zi se făcea înmormîntarea, fiindcă oamenii credeau că și sufletul ajunge în trei zile în „cealaltă lume”, ca atare și corpul trebuia înmormîntat într-a treia zi. În casa mortului, preotul rostește iertăciunile, cerînd iertare în numele mortului: de la părinți, de la copii, frați, neamuri, vecini. Înainte de a pune capacul sicriului, mortul era slobozit de orice legătură, ca să se ducă liber în lumea cealaltă. Sicriul era pus pe o trăsură, pe așa-numitul „hinteu dă mort”, împodobit cu cununii. Alaiul mortului petrecea trăsura pînă la cimitir, pînă la „morminte”. De la casa mortului pînă la cimitir cortegiul funerar, în frunte cu preotul, se oprea de mai multe ori, la fiecare stradă, ca în numele mortului să-și ia rămas bun. Petrecerea mortului se numea la noi „petrecanie”. La groapă se ținea o slujbă, care includea și un rămas bun din partea mortului, prin „hora mortului”.

La chitighăzeni, hora mortului e un cîntec cu o

singură melodie, compusă din strofe de patru versuri. Prin „Hora mortului” cel decedat își ia rămas bun de la cei rămași în viață:

„Sună clopoșele-a jale
La draj neamurile mele,
Sune, sune că m-au trecut
Toate cîte m-au durut.”

„Orișiunde-n lumea mare
Moartea-i cea fără-ndurare
Căci ie duce și răpește,
Și pe nimeni nu jelește.”

Înainte de-a pleca
Cu toți vreau a mă ierta,
Tuturor rînd pe rînd
Voi zice eu un cuvînt...”

mormîntare, rudele mai apropiate rămîn lîngă mormînt, ei fiind apoi invitați la casa mortului pentru „pomana”, la o masă pentru a pomeni pe cel mort.

Doliul, „jelitu” era o obligație morală pentru întreaga familie, dar mai cu seamă pentru femei. Rudele apropiate erau jelite un an întreg, iar cele mai îndepărtate șase săptămîni.

După șase săptămîni, în cinstea mortului se face la biserică un „paos”, un parastas. Cultul morților în Biserica Ortodoxă e foarte pregnant. Credința neclintită că cei ce mor se unesc cu Hristos, Biruitorul Morții, îi făcea pe vechii creștini să nu-i plîngă pe cei morți, ci să-i ferească. Biserica Ortodoxă a socotit ca o datorie de căpățenie rugăciunea publică pentru morți, pe care a introdus-o și în cul-

Membrii familiei păzesc mortul la „privet”

dă moarte”, țesute de femei. Motivele ornamentale pe pînza se făceau cu fire albe, ornamentele geometrice fiind alcătuite prin fire tăiate, ajurate și umplute.

Dacă într-o familie cineva era pe moarte, membrii familiei, rudele apropiate, vecinii au stat la patul muribundului în ultimele ore. În clipa decedului i s-a aprins o luminare care se punea în mîna dreaptă (la piept) ca să-i lumineze sufletul arătîndu-i drumul care duce în rai. Pleoapele mortului erau închise printr-o mone-

pieptănat, i se tăiau unghiile, iar apa și toate cele folosite la spălat se îngropau lîngă gard, să nu provoace vreo boală. Femeile erau înmormîntate în haine de sărbătoare (poală, fustă, bluză), iar capul era legat cu o basma, „cîrpă” neagră. Bărbații erau îmbrăcați în cămașă, izmene („gaci”), pantaloni și „mișălă mică”. Pălăria li se așeza pe piept. Lîngă mort, ca anexe funerare, erau așezate cîteva obiecte menite să ajute intrarea în lumea de apoi și cîteva obiecte ale mortului, ca de ex.

Preotul cere iertare în numele mortului

dă pusă pe ochi, „bănuțu dă drum” și s-au tras clopotele – așa se face încă și azi. Mai demult, mortul nu era dus imediat în cimitir, ci se ținea acasă pînă la momentul înmormîntării.

Mortul se punea în „casa stătăreață” sau „în soba chistașe”, așezat pe podea, deci „el se dă pămîntului”, pînă ce sicriul era adus.

Primul lucru de făcut după deces a fost legarea bărbiei cu o basma, ca nu cumva gura să rămînă deschisă. Apoi, pentru a fi pre-

bani de vamă, carte de rugăciune. Mortul era pus în „copîrșeu”, care apoi era așezat în camera curată pe un catafalc. Pentru a-l pregăti pe decedat pentru marea călătorie, „să cîntă dîpă mort”. Femeile, rudele încep să-l „bocească” imediat după moarte și pînă la groapă. La Chitighaz erau cîteva femei care au avut talent deosebit în ale bocitului (Florica Gance, a lu’ Hanți). Bocetele au fost adevărate improvizatii, în care fiecare femeie își exprima gîndirea

Petrecerea mortului de la casa mortului pînă la morminte se numește „petrecanie”

Ordinea celor pomeniți era: soț-soție, tată-mamă, fiice, cumnați-cumnate, socri, unchi-mătușă, verivere, vecini-vecine.

Hora mortului se încheie întotdeauna cu vorbe de iertare ale celui decedat:

„Dați cuvînt și mă iertați
Și în mormînt mă așezați,
Slobozindu-mă din lume
Cu o voarbă dă iertăciune.”

La Chitighaz, fostul cantor Gheorghe Ardelean (n. 1921) este ultimul care a mai cîntat la înmormîntări „Hora mortului”. El a cîntat două hore, „Planul cel secret” și „Ascultați creștinilor”. Textul era flexibil, putînd fi modificat, ținînd seamă de toate împrejurările legate de cel răposat.

Mormîntul („groapa”) era săpat de către rude, cunoscuți sau vecini în dimineața zilei înmormîntării. La înmormîntare, în mormînt (pe sicriu) se aruncă pămînt și bani, însoțite de vorbele „Fie-i țărîna ușoară!”, „Dumnezeu și-l (s-o) ierte și-l (și-o) hodiească!”. După în-

mul ei. S-au fixat și anumite zile din cursul anului bisericesc în care se fac pomeniri generale ale tuturor morților.

La Chitighaz, în biserică pomenirea morților se face în prima sîmbătă a Postului Mare, la Sfîntul Toader. Aceste zile sînt numite „sîmbetele morților”. Atunci oamenii duc la biserică prescuri și luminări în amintirea morților. Cu o săptămîină după Paști, în zi de luni, se sărbătorește Paștile Morților. Membrii familiei curăță mormintele ca să fie curate pentru slujba bisericească (parastas pentru cei adormiți). Tot atunci se duc luminări care se aprind pe morminte, se duc ouă, colac, vin. La sfîrșitul slujbei din cimitir, vinul se vîrșă pe mormînt în formă de cruce, iar colacul se dăruia acelor, care luau parte la slujbă. În tradițiile practicate la Paștile Morților s-a păstrat probabil motivul arhaic al hrînirii mortului, care are la bază ideea vieții de după moarte.

Maria Sarca Zombai
(Fotografii din arhiva autoarei)

S-a născut o carte

„Meșteri ai artei populare, meșteri ai dansului”

Cu titlul de mai sus a apărut în acest an, la Editura EUROPA o carte realizată împreună cu Institutul European de Folclor, Casa Tradițiilor și Institutul de Științe Muzicale din cadrul Academiei. Cartea cuprinde schița biografică și profesională a dansatorilor populari care au fost distinși cu titlul de „Meșter al artei populare” între anii 1953-2000. Așa cum reiese din carte, în decursul celor 47 de ani, 49 de dansatori se pot lăuda cu această distincție merituoasă, dintre care 6 (șase!) sînt dansatori populari români: o pereche de dansatori și patru bărbați, care sînt, în ordine cronologică, următorii:

1972: **Gheorghe Nistor** (1922-1987), Micherechi,
1989: **Gheorghe Gal** (n. 1932), Aletea,
1991: **Petru Sabău** (n. 1935), Aletea,
1996: **soții Ana** (n. Sztretykó, în 1942) și **Gheorghe Buha** (n. 1941), Chitighaz,
1999: **Pavel Botaș** (n. 1927), Aletea.

În privința cărții, după copertă am presupune că e o carte modestă, simplă. Dar e la fel de simplă, clară

și fără orice împodobire inutilă, ca însuși folclorul, care nu conține nimic inutil, lipsit de funcționalitate. În privința conținutului însă, cartea este bogată și variată, la fel, cum poate fi numai folclorul. Așa cum numai și numai arta adevărată poate fi: curată și sinceră, se dăruiește întru totul altora.

Deci, cum reiese din carte, în decursul celor 47 de ani, pe țară (!) au fost distinși cu acest înalt titlu numai 49 de dansatori. Dacă ne gândim că dintre aceștia 6 reprezintă arta dansului popular românesc, atunci românii din Ungaria nu au de ce se rușina, dimpotrivă, românii pot fi mîndri de acești dansatori. Și după cum nu trebuie să fie cineva specialist ca să poată aprecia un dans frumos, interpretat autentic, nici cititorul nu trebuie să fie de specialitate ca să-și poată da seama că are de-a face cu o carte realizată cu competență și înalt profesionalism. Acest lucru derivă din însăși descrierea cîte-unui dans, cîte-unei zone folclorice, din felul cum este comparat dansatorul respectiv cu alți interpreți, cu alți reprezentanți europeni ai genului. Și toate acestea cu mare competență, cu bogate ilustrații, cu biografia amănunțită a „meșterilor”.

Răsfoind cartea, ea merită numai laude, precum trebuie lăudați autorii, *Felföldi László* și *Gombos András*, care au făcut o temeinică muncă de cercetare și o analiză competentă a genului. Dar în șirul laudelor trebuie amintite, în fine, instituțiile care au ajutat editarea și finanțarea cărții: Programul Național al Cercetărilor Științifice, Ministerul Patrimoniului Cultural, Centrul Folcloric European, Institutul de Științe Muzicale al Academiei. Într-un anumit fel, cartea s-a născut la ultima, cea de-a 24-a oră, fiindcă acum cei mai mulți sînt încă în viață, iar despre cei decedați, colegii de generație, contemporanii mai pot da informații autentice. Ca atare, cartea poate fi recomandată oricărui cititor care se interesează de acest gen al artei populare autentice.

Topa Katalin, Aletea

Gheorghe Gal, Aletea

În grai viu

Am citit că...

În careva sară din săptămîna trecută, dăuarece m-o fost cam frig, și cumva nu m-am sînfîit tumna bine, m-am culcat mai dăvreme dîcît cum am sucuit. Numa, cu cît m-am culcat mai dăvreme, tă' cam cu afită m-am trezît mai dăvreme, așe că nici n-am rămas în pat, ce m-am sculat, m-am cotate ceva dă prînz, apu, fără a face zoală, m-am pus la citite, că cu televizoru i-aș fi trezît și pă cii dîn soba cielaltă. Nu pre am avut în ce aleje, așe că o trăbuit să mă mulțămăsc cu on uișag ce l-am căpătat dă la on vecin cam amu-s doauă-trii săptămîni. Cu gîndu că așe a trece mai iute vreme, m-am pus la citite. Așe am dat d-o sciure dăspră Jedani, sat inde-o sclujit on hortac d-a mneu în tînerete lui, și inde umblau părinți noști la piașu dă porci: să merita să facă on drum dăstul dă lung, c-acolo aveu mai bun preț grăsunii și vara și iarna.

No, bogat și dăstul că în sciure asta primaru dîn Jedani înșiră mai multe năcazuri cu care treabă să să frămînte și ii, da' și alte sate mici bihorene și bichișene. Pîntră așe să ponoslește aci cum că cel mai mare gînd l-i că numărul locuitorilor scade dîn an în an, jenerație mai tînără is coată loc dă muncă în orașele mare dîn îndăpărtare, că în cele mai d-aproape nu mai capătă dă lucru. Mai cu samă că și fabricile dîn apropiere tâte ș-or întis căputurile. Da'-i bai și cu plugarii mai bătrîni oleacă, că ii d-aceie fug

dîn sat – dă cile mai multe uări să duc la pruncii mutaț la orașe, – că nici ii nu-ș mai află cu ce să să ocupe în sat dă cînd s-o dăsfîințat colectiva. Pămînturile p-acolo nu-s pre bune, cu animale nu pre să merită să să ocupe, că statu nu-i ajută în așe măsură ca să poată și cîștiga cu iele cîtuș dă pușin.

Dîp-aceie o amintit problemele familiilor cu prunci mai mulț care is sîliț să rămînă în sat numa pîntru că nu-ș pot vinde cășile: la Jedani cășile dă vîndut is multe, cumpărători dăfel nu sînt, uă dacă s-ar și afla, pă banii ce i-ar căpăta, înt-on oraș mai mare uă dîncolo dă Dunăre, dă pildă, nu ș-ar pute cumpăra nici o colibuță. Apu tăt în legătură cu familiile mare (și fără cotate) o mai amintit primaru și năcazu că tumna așe ar prebui ajutate mai tare, da' dă la stat numa tare pușin sprijin capătă satu, așe că dîn pușin numa pușin să poate împărți.

No-amu treabă să vă mărturisesc sîncer că io tâte aște d-aceie vi le-am pomenit, dăuarece nici în sat la noi nu-i bună situație – nici c-on pic! Apu dacă așe stau lucrurile, uare primaru nost dîrce să ocupă mai mult cu fotbalu dîcît cu baiurile sătenilor? Milioanele dă forinți băgate în goluri ar ave loc mai bun în jeburile sărărilor, nu-i așe?

Vă dorește sănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Gheorghe Nistor și Nana Măriuța, Micherechi

Ana Radici Repisky s-a născut în data de 16 ianuarie 1964 într-o familie de origine românească din Micherechi.

Școala generală a urmat-o în satul ei natal, iar studiile medii le-a terminat la Liceul Românesc din Giula. Din toamna anului 1982 a devenit studentă la Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta la specialitățile de limbă și literatură maghiară și română. Cu

cinci ani mai târziu a obținut diplomă de profesor.

Reîntorcându-se pe meleagurile copilăriei, în vara anului 1987 și-a început activitatea de ziarist la săptămânalul românesc Foia noastră.

Această carte constituie primul său volum care cuprinde texte jurnalistice apărute în presa românească din țară și eseuri, amintiri, confesiuni inedite.

„Rupte din suflet”

EPILOG

„Am primit sufletul cu un anumit scop: să iubim, să ne minunăm, să sperăm, să cugetăm, să nu rămânem nepăsători, să înțelegem îndrumările Creatorului...”

Ana Radici Repisky

Iau în mână o carte „ruptă din suflet”, un volum de o rară frumusețe, în paginile căruia fiecare dintre impresionantele scrieri, fie ele eseuri, fie amintiri ori confesiuni creionează fidel fizionomia proprie comunității românești de pe aceste meleaguri, reușind să redea în cuvinte profundele frământări ale intelectualului de origine română din Ungaria ultimelor decenii ale secolului al XX-lea și a începutului de mileniu.

Autoarea înzestrată cu darul scriului și cu o capacitate de imaginație fecundă, surprinde cu sensibilitate aspecte complexe ale existenței umane și își concentrează atenția spre evocări deosebit de sensibile cu reîntoarcere la „minificata” a copilăriei petrecute într-un mediu purtător și păstrător de cultură strămoșească, de limbă românească, de religie și de tradițiile care au influențat în mare măsură modul de gândire și de pătimire al înaintașilor.

Simțirile re trăite sînt dintr-o lume aproape cufundată în trecut care este însă păstrătoare de inestimabile valori de cultură și de conștiințe umane. De această lume se leagă prin ne scrisele ei legi morale avînd o credință, un Dumnezeu, o sete de adevăr și de frumos, o iubire neclintită și o răspundere față de semenii săi și de comunitatea căreia îi aparține. Fiind preocupată de problemele legate de cunoașterea de sine, își pune și cele mai grave întrebări ale existenței umane, iar în unele scrieri reușește să evolueze spre sferele înaltelor semnificații. Privește înapoi, privește înainte căutînd „o punte de lumină” între valorile trecutului și ale prezentului, între tradițional și modern, caută „cuvintele potrivite”, își caută locul, menirea în comunitatea ro-

mânească aflată la amurg, însă dornică de supraviețuire.

În paginile acestei cărți încep să răsunе „Dureri(ile) care tac”, mărturisirile care nu mai pot zace în tăcere, ci izbucnesc impetuos, cu multă umilință și sinceritate, exprimînd teama și neliniștile intelectualului român de la început de mileniu. În timp ce ne împărtășește din bucuria și armonia unui scris de substanță, poartă în adîncime o trăire interioară dramatică: „Mă doare că sînt șovăielnică atunci cînd mă exprim în scris, ba chiar și în vorbă, și nu reușesc afit de bine precum mi-aș dori din toată inima... Mă doare că demult nu mai gîndesc și nu mai visez românește... Mă doare să-i văd pe copilașii mei că abia vorbesc românește...”

„Dureri(ile) care tac” nu sînt însă niște lamentații ale unui intelectual izolat, refugiat în eul său propriu, ci ele constituie sincere confesiuni ale sufletului și fresce ale realității care conturează profilul etnicului românesc de pe aceste meleaguri. Dat fiind că în urma procesului de dezvoltare socio-culturală comunitățile de tip închis s-au deschis treptat, exogamia a supus endogamia etnică, locală și de religie și s-a întrerupt firul de moștenire în mod natural a limbii materne: „s-au dărmătat încetul cu încetul, rînd pe rînd, stîlpul unei vieți în toate privințele românești: limba, datinile și tradițiile, grupul de oameni care trăiește, gîndește și visează asemănător. Noua societate s-a dovedit a fi mai puternică și foarte flămîndă să înghită o lume pură, o lume în care încă toți pămîntenii săi s-au legat și s-au ținut de rădăcini”. Mesajul acestei lumi purtătoare de inestimabile comori precum și sentimentul nostalgiei o fac pe autoarea noastră să-și supună neliniștile și să-și pună speranța în valorificarea darurilor și a temperamentalului creativ, ca prin lumina ei „să sporească a lumii taină” și să-și îndeplinească menirea în această comunitate românească: „Acum consider că e de datoria mea să-mi înving teama” – își mărturisește crezul cu multă sinceritate și cu o încredere în puterea cuvîntului.

Maria Gurzău Czeglédi

În timp de minune

Parcă niciodată nu sosește așa de cu greu asfințitul, parcă nu vrea să se mai întunece. Privesc cu ochii unei copile nerăbdătoare, aștept chemarea mult dorită. Și o aud și intru și stau măgulită în fața Pomului de Crăciun împodobit cu mere roșii, lustruite, bomboane în hîrtii aurii, văd luminile fabuloase ale luminărilor și simt mireasma unică a bradului. Dintr-un timp îndepărtat, cînd eram copilă...

Aștept cu nerăbdare ca acel sentiment cunoscut pe vremuri să îl regăsesc în privirea copiilor mei, să văd pe fața lor aceeași emoție, acea regăsire a minunii infinite. Taina sărbătorii o găsim în eternitate. În sfînta sărbătoare a Crăciunului se încrucișează în prezent trecutul și viitorul. Viața noastră se rotește pe aceleași cercuri, trăim fragmente de timp și „calendarul” multora începe cu Crăciunul, apoi Pămîntul se mai rotește o dată, încă o dată și noi iar stăm vrăjiți de miracolul etern, pe care ni-l simbolizează Pomul de Crăciun împodobit, acest frumos obicei preluat cu cîteva decenii în urmă din datinile germane.

Moștenim obiceiuri legate de sărbătoare și inventăm noi obiceiuri, dar ce e veșnic, unic, e semnificația că această sărbătoare este în primul rînd a copiilor. A copiilor care au nevoie de minune. Pentru ei împodobim Pomul de Crăciun, pentru ei cumpărăm cadouri, pentru ei încercăm să facem minuni. Ei sînt speranța noastră, la fel cum pentru creștini, speranța este Isus Cristos, născut în Betleem pentru mîntuirea noastră, aducînd cea mai mare minune în viața noastră în acea seară tainică de iarnă.

Copiii au o sinceră și virgină cre-

dință, precum trebuie să o avem și noi, care am re trăit această taină de nenumărate ori. Această sărbătoare trebuie să fie baza noastră pentru viitor atît în legătură cu soarta noastră, cit și în relațiile cu semenii noștri.

În vraja Crăciunului chiar și timpul se oprește, nu ne mai grăbim, dăruim și primim dragoste, bucurie – fără prefaceri, fără minciuni. Ne bucurăm că în acea zi am primit cel mai mare dar, pe însuși Mîntuitorul nostru.

Și degeaba se modifică obiceiurile, se schimbă împrejurările, esența Crăciunului rămîne aceeași. Cele simțite în acel Ajun de Crăciun nu ni le poate fura nimeni, nu ni le poate distruge nimic. Lumea din jur se poate schimba, viața poate să ni se destrame, dar Crăciunul cu întreaga sa semnificație, rămîne sărbătoarea noastră personală și familială.

Cîte și cîte întîmplări am auzit cu toții, cînd în timp de război, în timp de mizerie, în timp de încercări, la Crăciun oamenii parcă ar fi intrat într-un alt spațiu de timp, unde ființa omenească își arată latura cea mai bună, unde judecata morală se apropie de cea dumnezeiască. Cînd nu ne cade greu să fim buni, să uităm de supărare, să vrem binele celui alt, să dăruim fără să așteptăm nimic în schimb.

Îmi place perioada din ajunul Crăciunului, perioada de pregătire. Îmi place să caut pentru ai mei darurile cele mai potrivite și să aștept să le văd zîmbetele, să le aud suspinele de bucurie.

Sîntem în timp de minune!

(1998)

O frezie galbenă

Ce bine-mi cade cum îmi încălzesc fața razele dulci de soare – mă gîndeam mergînd pe întortocheata stradă Galamb (Porumbel) din apropierea locuinței noastre. La mîngîierea căldurii simțeam cum se revarsă peste întregul meu trup o liniște binefăcătoare și o dragoste de viață. În astfel de clipe, mărturisesc că viața o văd într-adevăr „în roz” și chiar sînt mai sensibilă la latura frumoasă a lumii.

Uite, și de data aceasta mă surprinde o imagine care-mi sporește admirația față de frumos și de bine. În colțul unde strada Galamb se întretaie cu o stradă mai mică, se află o casuță veche, vopsită în roz (!), în care locuiește o bătrînă cam bolnăvicioasă, deoarece numai rareori o întîlnesc în uliță, dar și atunci umblînd și mișcîndu-se cu greu.

Camera casei ce dă spre stradă are o singură fereastră, în fața căre-

ia se înalță doi arbori uriași. În spațiile arborilor zărisem ascuns un moșneag, care bătea la geamul ferestrei, casa neavînd sonerie. Bătea timid. Dar, ce mă impresionase era floarea pe care o ținea în mînă, o frezie galbenă. Nu era înfășurată în hîrtie, ci se clătina lin și liber în mîna bătrînului, la vîntul blînd. Cu ce ocazie a dorit moșul să o felicite pe bătrînica, nu voi afla niciodată. Imaginea mă mișcase sufletește și mă supărase faptul că eram nevoită să-mi continui drumul, neavînd nici un motiv justificat să mă opresc și să aștept să văd clipa întîlnirii celor doi oameni. Mi-ar fi plăcut nespuse de mult. Trecînd pe lîngă peretele lung al casei roz îmi apărură în imagine ochii strălucitori ai bătrînicii, aprinși de surpriza pe care i-o pregătise prietenul său bătrîn.

(2001)

Cînd, la 1 iulie 1971, Foia noastră a ajuns din nou la Giula, și a trecut printr-o mulțime de schimbări esențiale, i s-a strămătat și întreprinderea de administrația căreia aparținea înainte, ajungînd sub „protecția financiară” a întreprinderii editoriale din județul Bichiș, (Békés megyei Lapkiadó Vállalat.) Însă, după cîțiva ani, am fost nevoiți să recunoaștem cu regret că, în afară de singurul factor că eram mai aproape de „gazda gospodară”, nu aveam să ne bucurăm de nici un alt avantaj. Dimpotrivă: Întreprinderea-gazdă anterioară (Budapesti Lapkiadó Vállalat), care patrona celelalte trei periodice de naționalitate de pe acele vremuri (ale germanilor, slovacilor și sud-slavilor) era mult mai generoasă față de săptămînalele amintite. Așadar, e ușor de înțeles că, în cunoștință de cauză, atît redacția noastră, cit și Uniunea Democratică a Românilor din Ungaria a revenit asupra problemei, mai ales că directorul de atunci al întreprinderii budapestane (Siklósi Norbert) ne-a pus în vedere condiții editoriale și financiare mult mai promițătoare decît cele care ni le putea asigura întreprinderea de la Bichișciaba. Ca urmare, ne-am reîntors la „sustînătorul” anterior.

Pe lîngă multe avantaje mărunte și de proporții, această remutare totodată a însemnat că ni s-au sporit, în mod vădit, și posibilitățile de îmbunătățire ale condițiilor editoriale, ale obținerii unor materiale auxiliare (de ex.: texte și fotografii de la agenția MTI), ale integrării mai pronunțate în circuitul gazetăritului în general (de ex.: prin consultații, cursuri și schimburi de experiențe profesionale), ale măririi salariilor angajaților ș.a.m.d.

În perioada cînd și săptămînalul nostru s-a reîntors la întreprinderea budapestană, (1980), în cadrul acesteia funcționa și un așa-zis Consiliu Editorial al Întreprinderii, un fel de organ colegial de conducere colectivă, cu caracter deliberativ, constituit din inițiativa directorului Norbert Siklósi și alcătuit din cca. 12 membri, cuprinzînd persoane cu funcții de conducere din întreprindere, consilieri, redactori șefi și președintele sindicatului pe ramură. Reprezentarea presei de naționa-

Pentru o singură dată

Conferință a corespondenților de naționalitate

„Pe parcursul celor peste trei decenii de apariție a organelor de presă ale uniunilor de naționalitate din Ungaria, pe lîngă fiecare dintre acestea s-a format cîte-o rețea de corespondenți, lucru firesc, a cărei scop a fost și va rămîne sprijinirea muncii de redactare. Însă, indiferent de numărul și eficiența acestor informatori voluntari, pînă în prezent nu

s-a organizat pentru ei nici un fel de schimb de experiențe, nu li s-a creat nici o formă de perfecționare a cunoștințelor profesionale, deci de jurnalistică. Iată de ce trebuie să ne exprimăm satisfacția deplină față de inițiativa recent realizată (...) sub denumirea de conferință a corespondenților de naționalitate...” (Fn. 20 septembrie 1982, p. 1)

lită în acest colectiv, printr-o delegare formală, a revenit pe seama subsemnatului. În această calitate am fost în situația să susțin toate acele propuneri solicitate și venite din partea colegilor de la redacțiile frățești, recomandări care au fost (sau nu) luate în considerație la întocmirea planului de muncă al întreprinderii, printre care, cu regularitate, au figurat toate considerentele schițate în cele de mai sus.

Printre sugestiile soluționate prin contribuția nemijlocită a Consiliului a luat ființă și un așa-numit Serviciu de presă pentru naționalități, sub auspiciile căruia ni s-a creat posibilitatea organizării unor acțiuni de

nat peste măsură. Totuși, prin mijlocirea acestuia, am reușit să realizăm cîteva manifestații de prestigiu și altele cu caracter profesional, ca de pildă prima (și totodată unica) conferință a tuturor jurnaliștilor angajați și a corespondenților voluntari ai celor patru periodice de naționalitate, patronate și administrate de întreprinderea de difuzare a presei din Capitală.

În acest sens de idei a fost convocată și organizată – la casa de odihnă din Acsa a Întreprinderii – conferința de două zile (12 și 13 septembrie 1981) a activiștilor gazetari ai masmediei minorităților din întreaga țară. Aici presa noastră a fost reprezentată de 15 persoane

după un cuvînt de salut rostit de șeful Secției pentru naționalități din Ministerul Culturii, au avut loc prelegeri profesionale în plen. Acestea au fost primite cu satisfacție deplină din partea celor peste 70 de reprezentanți tocmai pentru faptul că aceste comunicări au rezumat o seamă de îndrumări utile spre ridicarea nivelului de colaborare și sfaturi profesionale practice privind teoria jurnalistică și a speciilor publicistice. Dar s-a apelat și la alte modalități literare de expresie, care informează operativ asupra unor aspecte specifice realităților din viața minorităților conlocuitoare. Fiecare prelegere în parte a fost urmată de discuții vii, pe par-

Într-un moment de relaxare, grupul corpondenților voluntari ai „Foi noastre”

amploare, menite pe de-o parte să popularizeze toate publicațiile de naționalitate, inclusiv săptămînalele noastre, pe de altă parte, atribuindu-se și sarcina de a întreprinde metodic măsuri necesare pentru a asigura un cadru coordonat unor activități de sprijinire a muncii redacționale.

Din păcate, totalitatea ocupațiilor „de profil” întreprinse de Serviciul nostru nîcînd nu ne-au impresio-

– colaboratori externi și membri ai colectivului de redacție al Foi noastre – și anume: Gheorghe Bágy, Ion Budai, Ștefan Frățean, Ilie Ivănuș, Emerik Kincses, Eva Cosma, Gheorghe Martin, Teodor Martin, Vasile Roxin, Ioan Ruja, József Vmirjanszki, respectiv Alexandru Hoțopan, Tiberiu Iuhăș și Ioan Sz. Kiss.

Lucrările conferinței s-au desfășurat pe două planuri. În prima fază a lucrărilor,

cursul cărora s-au clarificat o mulțime de detalii ale muncii complexe și dificile ale colaborărilor de diferite grade, implicit ale misiunii însușeșilor corespondenți de pe teren.

Al doilea plan al lucrărilor a fost continuarea conferinței cu ședințe pe echipe, cînd participanții au fost grupați în patru secții de naționalitate. Atunci participanților li s-a asigurat posibilitatea de a discuta asupra unor probleme legate con-

cret de săptămînalul la care și-au dat contribuția în mod voluntar. Coordonatorii acestor dezbateri pe secții au fost redactorii șefi ai săptămînalelor în cauză. Fi-rește, acest cadru a fost cel mai adecvat exigențelor specifice organului de presă reprezentat, deoarece cu acest prilej fiecare participant s-a antrenat înflăcărat în discuțiile libere. Prin acestea s-a dovedit importanța nemaipomenit de mare a dezbaterilor – amical-dez-lănțuite sau uneori încărcate de controverse – purtate între redactorii și colaboratorii noștri externi.

În actul final al conferinței, participanții din nou s-au întrunit într-o ședință plenară, a cărei referenți au fost redactorii șefi, cărora le-a revenit sarcina de a rezuma concluziile trase în cursul ședințelor pe secții, respectiv aprecierea generală a întregii conferințe. Bineînțeles, s-a pus la cîntar valoarea propriu-zisă a schimburilor de experiențe care s-au „declanșat” pe parcursul celor două zile. Concluzia general acceptată a fost că „... prin multiplele sale trăsături pozitive, acest forum ne-a convins mai mult ca oricînd că avem surse promițătoare și rezerve valoroase în ridicarea nivelului gazetăritului în limba naționalităților conlocuitoare”. (Idem.)

Actualizînd – cîtuși de măsurat în pretenții – evenimentul de odinioară, nu pot să nu fac o concisă referire directă și la situația în care a ajuns în trecutul apropiat (și nu prea) gazetăritul în limba română. Acum editarea și editorii presei scrise la noi s-a/s-au lăsat cufundați într-o situație atît de apăsătoare, încît numai prin minte ne mai poate trece să ne întrunim într-un forum prietenesc, unde și cînd, printr-un veritabil schimb de experiențe, am decide asupra conlucrării între ziariști și ziariști, între corespondenți și corespondenți, între cititori și cititori, alungîndu-i la distanțe infinite pe toți cei care doresc să-și făurească din presă o armă – ca mijloc de război și răzbunare pe plan politico-odeologic – împotriva libertății, a democrației și a cuvîntului scris...! NB! Acest semn al exclamației e adresat ambelor/tuturor părților vizate prin aluzia-iluzie-vis.

Alexandru Hoțopan

Fotbal

La Marsilia îl vor pe Lucescu de antrenor

După ce tehnicianul român a reușit să se califice din primul tur al Ligii Campionilor cu o echipă total refăcută și fără vreo vedetă, *Lucescu* s-a ridicat în rândul celor mai cotați antrenori de pe bătrânul continent. Mai mult de atât: după ce Galatasaray Istanbul nici în a doua fază a luptelor în grupe, după două meciuri disputate cu AS Roma și FC Barcelona, nu a părăsit terenul învins, „Il Luce” a primit deja și o ofertă concretă. „Oferta pe care am primit-o de la Olympique Marseille este foarte tentantă și mă simt onorat, dar nu este stilul meu să plec de la o echipă înainte de a-mi încheia contractul, să abandonez ceea ce am început. Cred că am muncit mult la Galatasaray și am obținut rezultate bune. Știu că oficialii grupării turce au promis că îmi vor da banii pe care mi-i datorează. (n.r.:

600 de mii de dolari) Dar dacă nu-mi voi încasa datoriile în această iarnă, iar conducerea îmi va oferi aceleași promisiuni, cu tot regretul, cred că voi lua în considerare propunerile pe care le-am primit de la mai multe grupări europene” – a declarat Lucescu. Tehnicianul român a adăugat că i-ar părea rău să facă acest pas, întrucât s-a atașat foarte tare de elevii săi: „Jucătorii m-au

îndrăgit, îi văd cum luptă pentru mine pe teren, de parcă eu i-aș putea transforma peste noapte în vedete. Au încredere în mine și m-au înțeles de la început că vreau să fac lucruri bune la această echipă. Și-au dat seama că am aceleași probleme salariale ca și ei, și nu vreau să pară că îi trădez, dacă plec. Eu și ei ne găsim în aceeași barcă, iar intenția mea este să termin ceea ce am început la Galatasaray, cu rezultate cât mai bune posibil, să ne calificăm cât mai departe în cupele europene. Noi nu sîntem o echipă care poate fi învinsă ușor în Europa. Aproape am bătut AS Roma și FC Barcelona”, – a adăugat antrenorul Lucescu, care în ciuda performanțelor sale din ultimul timp, n-a fost căutat de Federația Română de Fotbal pentru postul vacant de antrenor la Națională. Ștefan Crăsta

Numai prin bunăvoința șeicului Zayed poate fi lordănescu selecționerul României

Anghel Iordănescu este legat prin contract de formația saudită Al-Ain pînă la sfîrșitul sezonului de primăvară, dar este decis să revină în fruntea reprezentativei. Presa românească și conducerea Federației consideră ca fapt împlinit că „Generalul” va pregăti lotul reprezentativ pentru Euro 2004.

După demisia lui Hagî, Iordănescu a revenit la scurt timp în România și a purtat tratative cu Mircea Sandu, președintele FRF. Se pare că cei doi s-au înțeles în aproape toate amănuntele. Problema este că viitorul selecționer este încă legat contractual de clubul din Arabia Saudită. Iar dacă va pleca înainte de termen, deci înainte împlinirii obligațiilor contractuale, atunci el va trebui să plătească o despăgubire de 300.000 de dolari. La începutul acestei săptămîni, conducerea federală a început o muncă puternică de a-l convinge pe șeicul Zayed despre rezilierea contractului. În presa românească se scrie deja și despre intențiile de specialitate ale noului antrenor, care mai mult ca sigur că va fi ajutat de doi colaboratori vechi de ai lui: Dumitru Dumitriu și Grigore Sichițiu. Gazeta Sporturilor, în numărul ei de luni (10 decembrie 2001), analizează șanse-

le în felul următor: „Așa cum este de așteptat, Iordănescu va efectua unele modificări în structura primei reprezentative. Primul nume pe lista sa este Costel Gâlca, cel care a renunțat să mai răspundă convocărilor în rîndurile „tricolorilor” după conflictul deschis cu ex-selecționerul Ladislau Bölöni. De altfel, mijlocașul de la Espanyol a fost promovat la echipa națională de Iordănescu, antrenorul care, după World Cup '94, l-a titularizat mai mereu în dauna lui Lupescu. De data aceasta, cel care va avea de suferit este Paul Codrea, fotbalist care a avut anul trecut o ascensiune fulminantă în primul rînd datorită lui Bölöni. În prezent, Codrea este refăcut aproape total după ruptura de ligamente suferită în primăvară, dar șansele sale de a fi convocat s-au redus simțitor atît pentru faptul că joacă pe același post cu Gâlca, dar și pentru că n-a lucrat nicioda-

tă cu Anghel Iordănescu. În linia de atac, lucrurile sînt destul de simple. Adrian Ilie și Marius Niculae sînt aproape imposibil de scos din echipă, iar Viorel Moldovan și-a întors întotdeauna serviciul față de „General” atunci cînd acesta l-a folosit. Un semn de întrebare apare însă în compartimentul median, unde Hagî l-a reactivat în dreapta sau la închidere pe Ovidiu Sabău. Deși acesta s-a înțeles destul de bine cu Iordănescu, șansele ca mijlocașul Rapidului să se găsească pe lista tehnicianului la startul în viitoarea campanie pentru calificarea la Campionatul European sînt aproape infime. O altă problemă delicată o reprezintă însă numele portarului. Deși este cunoscut ca un tip conservator, se pare că Iordănescu va renunța la serviciile lui Bogdan Stelea, urmînd să-i acorde tot mai mult credit lui Lobonț.”

În caz dacă se vor elimina toate obstacolele, Anghel Iordănescu se va putea dedica în totalitate lotului reprezentativ începînd cu anul nou.

Șt. C.

Handbal

Eșecul total al româncelor în Italia

Pentru prima oară în istoria handbalului echipa națională feminină a României nu s-a calificat nici chiar din grupă la vreun Campionat Mondial

Fetele antrenate de Dumitru Muși au avut o pregătire dificilă, aproape toate vedetele din lot suferind de accidentări mai mici s-au mai mari. Huțupan, Amariei, Gogîrlă și Luca s-au angajat la joc în pofida unei pregătiri insuficiente, cea din urmă chiar amînînd o operație la genunchi. Cea de-a 15-a ediție a Campionatului Mondial fiind organizată în Italia, echipa căreia pînă la ora actuală încă nici n-a mirosit atmosfera întrecerilor de top. În aceste condiții era evident că italiencele au primit cea mai ușoară grupă, din care le-a și reușit calificarea. Nu au fost atît de privilegiate de soarta în oarecare măsură telecomandată, echipele României și Ungariei, care, ajungînd în aceeași companie, au mai avut de confruntat fetele din Spania, Suedia, Angola și Congo. În afară de Congo, toate celelalte formațiuni au pornit în lupte cu șanse asemănătoare, dovada fiind și faptul că Ungaria – Campioană Europeană la ultima ediție de la București – a reușit să întrecă sîrguicioasa Angola cu mari dificultăți, doar cu un singur gol. Româncele, în fața aceleiași echipe, au fost înfrînte tot la o diferență minimă. În acel moment încă nimeni nu s-a gîndit că lanțul slăbiciunilor se va termina chiar cu un eșec total. Naționala română a învins doar într-o singură bătălie cu Congo, la o diferență de cinci goluri, dar a fost înfrîntă de toate adversarele din grupă. Astfel, ultima partidă disputată cu Ungaria, condusă de Mocsai Lajos, nu a mai avut nici o miză. Indiferent de rezultat, se știa dinainte că naționala ungară se va califica pe locul doi, iar echipa României se va putea întoarce acasă prea timpuriu, cla-

sîndu-se doar pe locul cinci, fără să-i reușească să obțină cel puțin locul patru, care ar fi asigurat deja o calificare. Antrenorul Muși, după întoarcere acasă, și-a înaintat demisia către Federația Română de Handbal, considerîndu-se principalul vinovat al eșecului. „Am acceptat să vină Amariei, să stea trei zile, să plece în Franța și să revină la lot. Nu am văzut-o cum joacă, nici măcar în puținul timp în care a evoluat la „Trofeul Carpați”. Nici pe Huțupan, cu care am vorbit zilnic, la fel cu Luca și Stolica. În ultimele zile au preferat să stea acasă, accidentate fiind. [...] Nu prea mai sînt jucătoare. Nu avem de unde să luăm un centru. Ignat nu joacă, Motogna a avut acel accident nefericit, să-i dea Domnul sănătate! Le-am explicat mereu cum să atace, cum să se apere. Altădată au înțeles și au făcut așa cum le-am cerut. Acum toate spun că înțeleg, dar fac mereu aceleași greșeli. Asta nu înseamnă lipsă de bunăsimț?! Nu aruncă răspunderea pe jucătoare. Eu sînt responsabil și nu dau înapoi. Trebuie să accept asta și sper că handbalul feminin românesc va reveni în top.” – și-a explicat nota de picare antrenorul Dumitru Muși. Naționala română a plecat la Mondiale cu obiectivul de a ocupa un loc dintre primele cinci, iar după această evoluție va fi, în cel mai bun caz, a 17-a în clasamentul lumii.

Șt. C.

Rezultatul final din grupă

1. Suedia	10 p.
2. Ungaria	8 p.
3. Spania	6 p.
4. Angola	4 p.
5. România	2 p.
6. Congo	0 p.

ROMÂNIA

Luni 17 decembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize 11.30 Știrile de sâmbătă asta (R) 12.00 Teleshop (R) 12.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Istorie polemică 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Interes general 17.30 Serial. Justiții 18.15 În așteptarea lui Moș Crăciun 18.20 Știri 18.35 Serial. Băiatul care aduce soare 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 lartă-mă! 20.30 Față-n față 22.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Exerciții de libertate 24.50 Marele Jazz 1.00 Jurnal (R) 1.20 Interes general (R) 2.20 lartă-mă! (R) 3.20 O vedetă populară (R) 4.10 Istorie polemică (R) 4.40 Marele Jazz (R).

Marti 18 decembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.20 Serial (R) Justiții 8.10 lartă-mă! (R) 9.10 O vedetă populară (R) 10.00 TVR Timișoara 12.00 Ghici cine vine la tine... (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Față-n față (R) 15.00 Cronica 16.00 Feminin 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. (R) Justiții 18.15 În așteptarea lui Moș Crăciun 18.20 Știri 18.35 Serial. Băiatul care aduce soare 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Film. Călătorind pe o rază 21.30 Euroatlantica 22.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 23.00 Profesioniști 24.00 Vino să vezi! (R) 24.45 Jurnal (R) 1.15 Eveniment 2.00 Film Confesiune 3.50 Frontal (R) 4.50 Teleshop (R).

Miercuri 19 decembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.10 Serial. Justiții 8.10 Film. (R) 10.00 TVR Cluj 12.00 Garantat 100% (R) 12.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Bucuriile muzicii 15.00 Panorama 16.00 Medicina pentru toți 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. Justiții 18.15 În așteptarea lui Moș Crăciun 18.20 Știri 18.35 Serial. Băiatul care aduce soare 18.39 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Galaxia Sportivilor 21.00 Cu ochii n. 4. 21.30 Recurs la morală 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Infomania 24.00 Poveste de dragoste (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Bucuriile muzicii (R) 2.15 Medicina pentru toți (R) 3.00 Cu ochii n. 4. (R) 4.00 Recurs la morală (R) 5.00 Ora G. (R).

Joi 20 decembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.10 Serial. Justiții 8.00 Documentar (R) 9.00 Cu ochii n. 4. 10.00 TVR Iași 12.00 Muzica e viața mea! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Documentar (R) 14.15 Eveniment 15.00 Convingeri 15.30 Panorama 16.00 Vino să vezi! 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. Justiții 18.15 În așteptarea lui Moș Crăciun 18.20 Știri 18.35 Serial. Băiatul care aduce soare 18.39 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Film. Schimanski 21.10 Reflecții rutiere 21.30 Euroatlantica 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Profesioniști 24.00 Vino să vezi! (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Reflecții rutiere (R) 1.30 Eveniment (R) 2.15 Film. 3.45 Euroatlantica (R) 4.45 Aroma de duminică (R) 5.00 O vedetă populară... (R).

Vineri 21 decembrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.29 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 6.30 Strict necesar 7.10 Serial. (R) Justiții 8.00 Film. (R) 10.00 TVR Craiova 12.00 Euroatlantica (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drepturile omului 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Convingeri 16.00 Poveste de dragoste 16.45 Serial. Vișind la Hollywood 17.20 Corect 17.25 Serial. Justiții 18.15 În așteptarea lui Moș Crăciun 18.20 Știri 18.35 România politică 18.39 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Ploaia de stele 21.00 Știrile de sâmbătă asta 21.30 Serial. Amy 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Film. Nemuritorul 0.35 Jurnal (R) 1.25 Drepturile omului (R) 2.20 Ploaia de stele (R) 3.55 Serial (R) Amy 4.45 Lumea dansului (R).

Sâmbătă 22 decembrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Garajul lui Ziggy 9.20 Serial. Necazuri de pustoaică 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.44 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 13.30 Cămila albă, cămila neagră! 14.00 Anul sportiv 2001 15.00 Garantat 100% 16.00 Conferința de presă 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Surprize, surprize... 21.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde (R) 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. 24.00 Garantat 100% (R) 1.00 Jurnal 1.30 Anul sportiv 2001 (R) 2.30 Poveste de dragoste (R) 3.15 Puncte cardinale (R) 3.50 O vedetă populară (R) 4.40 Amprente (R) 4.55 Ceasul deșteptător (R).

Duminică 23 decembrie

6.00 Universul credinței 8.00 Desene animate 8.45 Serial. Zorro 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni pînă duminică 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 13.30 Cămila albă, cămila neagră 14.00 Anul sportiv 2001 15.00 Bun de tipar! 16.15 Aromă de duminică! 16.30 Bravo, Bravissimo! 18.00 În așteptarea lui Moș Crăciun 18.05 Suflet de copil (I). Concert de caritate 18.59 TVR – 45 de ani în 45 de secunde 19.00 Jurnal 19.30 Ghici cine vine la tine... 20.30 Film. Ce-am avut și ce-am pierdut 22.10 Jurnalul de noapte 22.25 Gala decembrie Premiilor MTV Europe 2001. 24.15 Bun de tipar (R) 1.30 Jurnal 2.00 Ghici cine vine la tine...? (R) 3.00 Auto Club (R) 3.45 Debut 50 plus (R) 4.45 Tezaur folcloric (R).

TVR

Luni 17 decembrie

6.00 Ferma (R) 7.00 Clepsidra cu imagini 7.30 Căteaua de dimineață 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Serial (R). Magicianul 9.30 Serial (R). Zdrărean veselă 10.00 Știri 10.05 D'ale lui Mitică (R) 11.05 Țara pe piatră (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.10 Oprirea obligatorie 15.30 Magazin pentru tineret 16.30 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.00 Răscruți 17.30 Știri 17.35 Paleta 18.05 Documentar 18.30 Alea cu Ghimpi (R) 18.45 Serial. Drumul spre Avonea 19.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o 20.00 Puls 2001 20.30 Reforma la bani mărunti 21.00 Telegiurnal 21.30 Teatrul TV prezentat. Începutul sfârșitului sau s-a sfârșit cum a început 22.35 Serial (R). Scurte povestiri cinematografice 23.05 Palte (R) 23.35 Documentar (R) 24.00 Serial (R). Drumul spre Avonea 0.50 Telegiurnal (R) 1.20 Film (R). Melanie Rose 2.50 Începutul sfârșitului sau s-a sfârșit cum a început (R) 3.55 Serial (R). E timpul să mă mânt 4.45 Documentar 5.15 TVM Mesager.

Marti 18 decembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vici 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Documentar 9.25 On line (R) 10.00 Știri 10.05 Magazin pentru tineret (R) 11.05 Afaceri la cheie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Toți împreună 14.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.05 Tribuna partidelor parlamentare 15.35 Puls 2001 (R) 16.05 Spectacolul lumii 16.35 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.00 E dreptul tău! 17.30 Știri 17.40 Cinematograful, o istorie vie 18.35 Serial (R). Drumul spre Avonea 19.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 19.55 Fețe 20.00 Video-clipuri 20.10 Serial. Însula visurilor împlinite 21.00 Telegiurnal 21.30 Film. Punctul zero 23.20 Cinematograful, o istorie vie (R) 0.15 Puls 2001 (R) 0.45 E dreptul tău! (R) 1.15 Serial (R). Drumul spre Avonea 2.10 Telegiurnal (R) 2.40 Serial (R). Însula visurilor împlinite 3.25 Film (R). Punctul zero 5.15 TVM Mesager.

Miercuri 19 decembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vici 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Lumea lui Chi-Chi (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Bărbați, la crăciun! (R) 11.00 Camera de gardă (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 11.55 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Desene animate 13.55 Știri 14.00 Toți împreună 14.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Reforma la bani mărunti (R) 15.30 Sport plus 16.30 Mit și istorie 17.00 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.30 Știri 17.35 Documentar 18.05 Pe urmele dragonului 18.35 Serial. Drumul spre Avonea 19.35 Alea cu Ghimpi (R) 19.45 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.10 Însula visurilor împlinite 21.00 Telegiurnal 21.30 Cinematograful de artă. Bătrânul 22.50 Telemuzea, dragoste mea! 23.20 Remix 0.20 Biblia (R) 0.50 Pe urmele dragonului (R) 1.15 Serial (R). Drumul spre Avonea 2.10 Telegiurnal (R) 2.40 Serial (R). Însula visurilor împlinite 3.25 Cinematograful de artă (R). Bătrânul 5.15 TVM Mesager.

Joi 20 decembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vici 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Prietenii lui Piticot (R) 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Tradiții (R) 10.30 Medalion de interpret (R) 11.00 Călătorind prin țară (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 11.55 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Desene animate 13.55 Știri 14.00 Toți împreună 14.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Din coasta Evei 16.30 Afaceri la cheie 17.00 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.30 Știri 17.40 Dosare științifico-reale 18.35 Alea cu Ghimpi (R) 18.50 Serial. Drumul spre Avonea 19.40 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.10 Serial. Însula visurilor împlinite 21.00 Telegiurnal 21.30 Film. Răpus la miezul nopții 23.00 Sport plus (R) 24.00 Dosare științifico-reale (R) 0.50 Veni, Video, Vici 1.05 Serial (R). Drumul spre Avonea 2.00 Arta apărării (R) 2.30 Telegiurnal (R) 2.50 Serial (R). Însula visurilor împlinite (R) 3.35 Film (R). Răpus la miezul nopții 5.15 TVM Mesager.

Vineri 21 decembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vici 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Paradisul de lângă noi (R) 9.30 E dreptul tău! (R) 10.00 Știri 10.05 Din coasta Evei (R) 11.05 Mit și istorie (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.05 Remix (R) 15.05 Poftă bună cu Petrișor! (R) 15.20 Alea cu Ghimpi 15.35 Camera de gardă 16.05 Patrimoniul 16.35 Expediție în necunoscut 17.05 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.30 Știri 17.40 Documentar 18.35 Fețe 18.40 Serial. Drumul spre Avonea 19.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 20.00 D'ale lui Mitică 21.00 Telegiurnal 21.30 Film. Războiul din Los Angeles 23.05 Pop Club 0.05 Documentar 1.00 Serial (R). Drumul spre Avonea 1.45 Reforma la bani mărunti 2.15 Oprirea obligatorie (R) 2.30 Telegiurnal 3.00 Patrimoniul (R) 3.30 Răscruți (R) 4.15 Pop Club (R) 5.15 TVM Mesager.

Sâmbătă 22 decembrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vici (R) 7.10 On line 7.40 Arta apărării 8.10 Desene animate 8.30 Arca lui Noe 10.00 Lumea lui Chi-Chi 10.45 Serial. Magicianul 11.10 Serial. Zdrărean veselă 11.40 Serial. Poliția judiciară 12.30 Atlas 13.10 Planeta singuratică 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la crăciun! 15.05 Fețe 15.10 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.00 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.30 Serial. Iubiri celebre ale secolului XX 17.00 Mit și istorie 17.30 Știri 17.35 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mânt 18.30 Film. Adevărul adevărat 20.05 Serial. Mercury 20.55 Știri 21.00 Serial. Jocurile minții 21.45 Despre viață și sex 22.30 Film (R). Războiul din Los Angeles 24.00 Documentar (R) 0.55 Serial (R). Mercury 1.35 Serial (R). Iubiri celebre ale secolului XX 2.05 Despre viață și sex (R) 2.50 Film (R). Adevărul adevărat 4.20 Serial (R). Jocurile minții 5.05 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 5.25 TVM Mesager.

Duminică 23 decembrie

6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R). Zdrărean veselă 7.00 Serial (R). Magicianul 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici vobse 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Magicianul 11.10 Serial. Zdrărean veselă 11.45 Căteu meseriaș 12.15 Paradisul de lângă noi 12.45 Alea cu Ghimpi 13.05 Splendorul naturii 14.00 Știri 14.05 Dezastre 14.40 Serial. Scurte povestiri cinematografice 15.15 Serial. Băieți buni, băieți răi 16.00 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.30 Serial. Iubiri celebre ale secolului XX 17.00 Spectacolul lumii 17.30 Știri 17.35 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. E timpul să mă mânt 18.30 Film. Spaghetti slow 20.05 Serial. Mercury 20.55 Fețe (R) 21.00 Știri 21.05 Serial. Jocurile minții 21.50 Despre viață și sex 22.35 Film. Posedat de întinerce 24.00 Serial (R). Iubiri celebre ale secolului XX 0.25 Serial (R). Bine, dragă! 0.50 Serial (R). E timpul să mă mânt 1.15 Serial (R). Mercury 2.00 Despre viață și sex 2.45 Film (R). Spaghetti slow 4.20 Serial (R). Jocurile minții 5.05 Serial (R). Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 5.25 TVM Mesager.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

17 DECEMBRIE, LUNI (redactor: Monica Rocsin)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

18 DECEMBRIE, MARTI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

19 DECEMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

20 DECEMBRIE, JOI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămânii de Edda Ilyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

21 DECEMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foaia românească” 10.52: Avangarda „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – liceeni” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la români din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Virșet 11.50: Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

22 DECEMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50: Recomandări culturale 15.00: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.30: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

23 DECEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spiciuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventuale modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debretin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

19 decembrie 2001 (m1 ora 13.30)

Reluare: 22 decembrie 2001 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

Ediția de Crăciun a emisiunii românești va difuza mesajul de sărbătoare al Prea Sfințitului Episcop Sofronie, respectiv al lui Vasile Bodiș, pastorul baptist din Chitighaz. Atmosfera sărbătorilor va fi transmisă printr-un montaj realizat la întîlnirea ecumenică din Chitighaz, prin programul de Crăciun al copilașilor din Micherechi și prin frumosele colinde interpretate de corul „Pro Musica” din Giula.

Realizator: Tiberiu Boca

Sponsorul nostru

tiszane

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24 pe 756 kHz

Internet: www.rrr.ro

e-mail: ro@rrr.ro

Tel./fax: 00401-3142118

PETROM

ESENȚA MIȘCĂRII

În Ungaria

În două localități:
la Bichișciaba și la Nagylak

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax.: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă:

18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

Să descoperim valorile turistice ale României

Pentru prima dată am fost la Râșinari în anii studenției mele – fiind cursant la Universitatea de vară din Brașov. De atunci au trecut câțiva ani buni. În toamna acestui an, în cele câteva zile libere din jurul Zilei Morților de la începutul lunii noiembrie, trei familii prietene ne-am dus să batem Munții Cindrelului, să

te Pădurea Dumbrava printr-o șosea ce leagă Sibiuul de stațiunea Păltiniș.

„Acel blestemat, acel splendid Râșinari” – cum spunea filozoful Emil Cioran, regele pesimismului, despre satul său natal, este vestit prin creșterea oilor, râșinării păstrând și pînă în zilele noastre vechile tradiții populare legate de oierit.

ne plimbăm puțin în Sibiul plin cu tradiții. Știam, îmi aminteam că Râșinari nu se află prea departe de Sibiu, se trece pe lângă un parc frumos, iar pe lângă șosea circula un tramvai de la Sibiu la Râșinari.

Așa este și azi. Comuna Râșinari este una dintre cele mai vechi așezări din Mărginimea Sibiului, atestată la 1204. Localitatea este așezată la poalele Munților Cindrel, la o altitudine de 573 m, cadrul natural conferind satului un aspect pitoresc. Râșinari este legat de Sibiu printr-o linie de tramvai ce străba-

„Sat din margine de codru, / Revărsat sfios în vale, / Tot mai jalnic cade-amarul / Peste strașinile tale! / Frunza plopilor pe plaiuri, / Ochii stelelor pe creste / Roua firilor de iarbă / Plîng duioasa ta poveste.” – evocă Octavian Goga în „Așteptare”.

„Poetul pătimirii noastre” s-a născut tot la Râșinari, casa lui natală fiind renovată de curînd. Cu ajutorul nepoatei poetului, cu actrița Ilinca Tomoroveanu și noi am avut deosebită plăcere să vizităm casa unde Goga și-a petrecut o bună parte a vieții. Trecînd

te și casa părintească a naturalistului, medicului, sociologului și etnografului Ilarie Mitrea /1842-1904/, fiind primul român care a plecat în Australia, unul dintre fondatorii muzeului de Știința Naturale „Grigore Antipa” din București. Muzeul Etnografic datează din 1952 și dispune de o valoroasă colecție cu obiecte de etnografie și artă populară, mărturii prețioase referitoare la ocupațiile și meșteșugurile tradiționale din zonă.

Între anii 1760–1770, Râșinari este centrul ortodoxismului transilvănean, pe acele vremuri Casa Episcopală servind drept lăcaș al Episcopiei Ortodoxe din

noi turiștii: casa familiei Boghiu. Această pensiune agro-turistică „PHOENIX” oferă tot ce îi trebuie unui admirator al naturii și a valorilor tradiționale românești: camere curate și spațioase, mîncăruri tradiționale, curte pavată unde pot fi parcate mașinile și o grădină imensă cu loc de joacă pentru copii.

În împrejurimi, printre altele, mai poate fi vizitat Muzeul Tehnicii Populare – cel mai mare muzeu în aer liber de acest gen din Europa, care se întinde pe 96 de ha, Muzeul Bruckenthal din Sibiu, cel mai vechi muzeu din România, apoi Stațiunea Păltiniș, prima stațiune montană, înființată în

Transilvania. Iar în cimitirul de lângă Biserica „Sfînta Treime” se găsește mausoleul marelui cărturar și mitropolit Andrei Șaguna.

Și se mai găsește încă o casă importantă – pentru

1894, la o altitudine de 1.450 de m, așa că – merită să fie vizitate aceste meleaguri.

Petru Cîmpian

(care vă poate servi și cu alte informații în ceea ce privește cazarea și cu alte detalii)

